

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

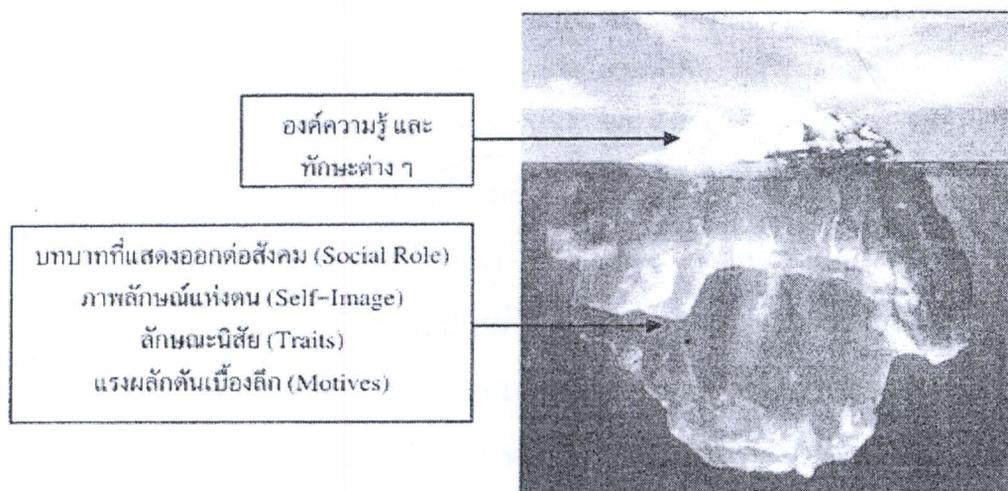
การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะหลักของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ
2. กองอาสารักษาดินแดน
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ

ความเป็นมา และความหมายของสมรรถนะ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการทำงาน (competency) เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยนักวิชาการชื่อ David McClelland ซึ่งได้ศึกษาวิจัยว่าทำไมบุคลากรที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันจึงมีผลงานที่แตกต่างกัน McClelland จึงศึกษาวิจัยโดยแยกบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีออกจากบุคลากรที่มี ผลการปฏิบัติงานพอใช้ แล้วจึงศึกษาว่าบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีผลการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างไร ผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีสิ่งหนึ่งที่ เรียกว่า สมรรถนะ (competency) (จิรประภา อัครบวร, 2549, หน้า 58) และในปี ค.ศ. 1973 McClelland ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “Testing for Competence rather than Intelligence” ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องสมรรถนะที่สามารถอธิบาย บุคลิกลักษณะของคนว่าเปรียบเสมือนกับภูเขาน้ำแข็ง (iceberg)

ภาพ 1 แบบจำลองภูเขาน้ำแข็ง (The Iceberg model)

ที่มา. จาก การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (หน้า 29), โดย ชูชัย สมितिไกร, 2550, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จากภาพ 1 สามารถอธิบายได้ว่าคุณลักษณะของบุคคลนั้นเปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ โดยมีส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนน้อยลอยอยู่เหนือน้ำซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ง่าย ได้แก่ ความรู้สาขาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา (knowledge) และส่วนของทักษะ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญพิเศษด้านต่าง ๆ (skill) สำหรับส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่จมอยู่ใต้น้ำซึ่งเป็นส่วนที่มีปริมาณมากกว่านั้น เป็นส่วนที่ไม่อาจสังเกตได้ชัดเจนและวัดได้ยากกว่า และเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่า ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (social role) ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (self image) คุณลักษณะส่วนบุคคล (trait) และแรงจูงใจ (motive) ส่วนที่อยู่เหนือน้ำเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาของบุคคล ซึ่งการที่บุคคลมีความฉลาดสามารถเรียนรู้ องค์ความรู้ต่าง ๆ และทักษะได้นั้น ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น จึงจำเป็นต้องมีแรงผลักดันเบื้องต้น คุณลักษณะส่วนบุคคล ภาพลักษณ์ของ

บุคคลหรือตนเอง และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคมอย่างเหมาะสมด้วย จึงจะทำให้ บุคคลกลายเป็นผู้ที่มีผลงานโดดเด่นได้

ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” หรือ “ขีดความสามารถ” สามารถแบ่งได้ตาม วัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งานได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ สมรรถนะตามแนว British approach ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประกาศนียบัตรรับรองวิทยฐานะของพนักงานหรือบุคลากร โดยจะกำหนดจากมาตรฐานผลการปฏิบัติงานที่สามารถยอมรับได้ของงานและวิชาชีพ นั้น สมรรถนะในแนวคิดจึงเป็นการกำหนดเฉพาะงานและเป็นไปตามวิชาชีพ ส่วน สมรรถนะตามแนว American approach จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาบุคลากร กำหนดจากพฤติกรรมของผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี ซึ่งการพัฒนาบุคลากรนี้จะต้อง เป็นไปตามแนวทางที่องค์กรต้องการจะเป็น สมรรถนะตามแนวคิดนี้จึงไม่สามารถ ลอกเลียนกันได้ เพราะแต่ละองค์กรย่อมมีความต้องการบุคลากรที่มีลักษณะแตกต่างกัน สำหรับการให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะตามแนวคิด American approach มีดังนี้

ประจักษ์ ทรัพย์อุดม (2550, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของ คำว่า สมรรถนะ ไว้ ว่าเป็น ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristic of attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม (behavior) ที่จำเป็น และมี ผลให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสมรรถนะของ คนเกิดได้จาก 3 ทางคือ (1) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (2) เกิดจากประสบการณ์ การทำงาน (3) เกิดจากการฝึกอบรมและพัฒนา

อานนท์ สักดีวีรวิชัย (2547, หน้า 61) ให้นิยามของ สมรรถนะ ไว้ว่า คือ คุณลักษณะของบุคคลซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพและอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและ สอดคล้องกับความเหมาะสมขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไรหรือ คุณลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบ- ความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่.....	17 ต.ค. 2555
เลขทะเบียน.....	249430
เลขเรียกหนังสือ.....	

Parry (อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2547, หน้า 48) สรุปคำนิยามของ สมรรถนะ ไว้ว่า กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งนั้น ๆ และสามารถ วัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

McClelland (1973) กล่าวว่า competency คือ บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ ปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตาม เกณฑ์ที่กำหนด ในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 5-6) กล่าวว่า สมรรถนะ (competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่า เพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547, หน้า 10-11) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กร โดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

2. สมรรถนะตามสายงาน (job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้ คนนั้น ๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้น ๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะส่วนบุคคล (personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้น มีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับ แมงป่องหรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถ พิเศษส่วนบุคคล

เอนกตลาภ สุทธิพันธ์ (2548) กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถนะว่า สมรรถนะมีทั้งส่วนที่เหมือนและมีทั้งส่วนที่แตกต่างจากความสามารถทั่วไป คือในส่วนที่เหมือนประกอบไปด้วยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทักษะความชำนาญในการทำงานแต่ในส่วนที่แตกต่างกันคือ ศักยภาพส่วนบุคคล อุปกรณ์ เครื่องมือที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน อำนาจการตัดสินใจที่เหมาะสมที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ให้บรรลุผลงานตามเป้าหมาย ดังนั้นเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการกำหนดสมรรถนะในการทำงานก็คือ

1. สมรรถนะคือคุณสมบัติที่สำคัญที่ทำให้บุคคลในแต่ละตำแหน่งงานสามารถทำงานให้บรรลุผลลัพธ์ที่องค์กรต้องการ

2. เป็นแนวทางการ คัดเลือก พัฒนา โยกย้าย บุคลากร

3. เป็นแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการทำงาน

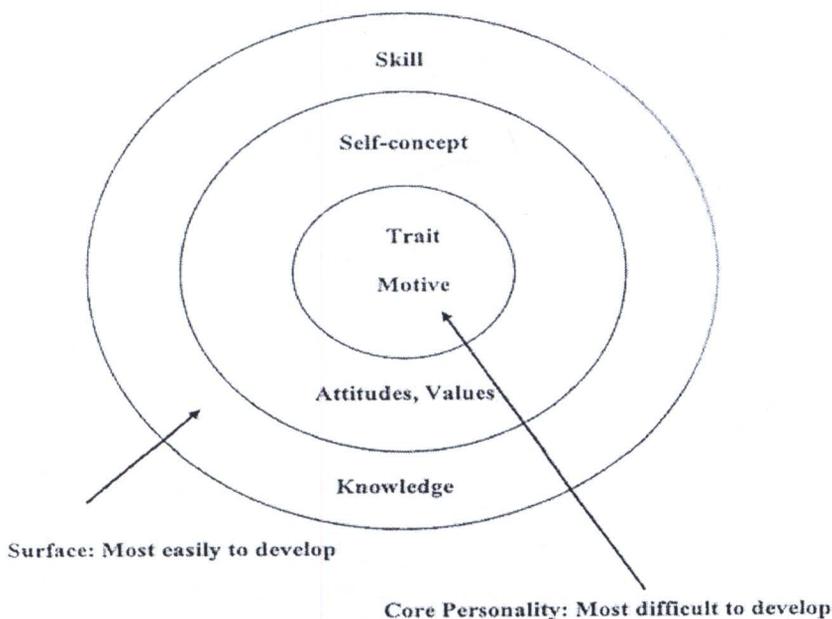
4. ประเมินผลงานพนักงานอย่างเป็นธรรม

5. ป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดจากการทำงาน

6. สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

Boyatzis (1982, p. 58) ได้ให้คำนิยามว่า สมรรถนะ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร และทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

Mitrani, Dalziel, and Fitt (1992, p. 11) กล่าวถึงสมรรถนะว่า เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ Spencer and Spencer (1993, p. 9) ที่ให้ความหมายของสมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้และ/หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ Spencer and Spencer (1993, p. 11) ได้ขยายความหมายของสมรรถนะว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของแต่ละบุคคล (underlying characteristic) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจากความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้ (criterion reference) และ/หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานสูงกว่ามาตรฐาน (superior performance) สามารถอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมได้ตามภาพต่อไปนี้

ภาพ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ

ที่มา. จาก *Competency at work: Model for superior performance* (p. 11), by L. M. Spencer and S. M. Spencer, 1993, New York: Wily & Sons.

1. แรงจูงใจ (motive) เป็นสิ่งที่บุคคลคิดหรือต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็แรง-
 ขับในการกำหนดทิศทางหรือการเลือกของบุคคลเพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรม หรือ
 การตอบสนองต่อเป้าหมายหรือการถอยออกไปจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น

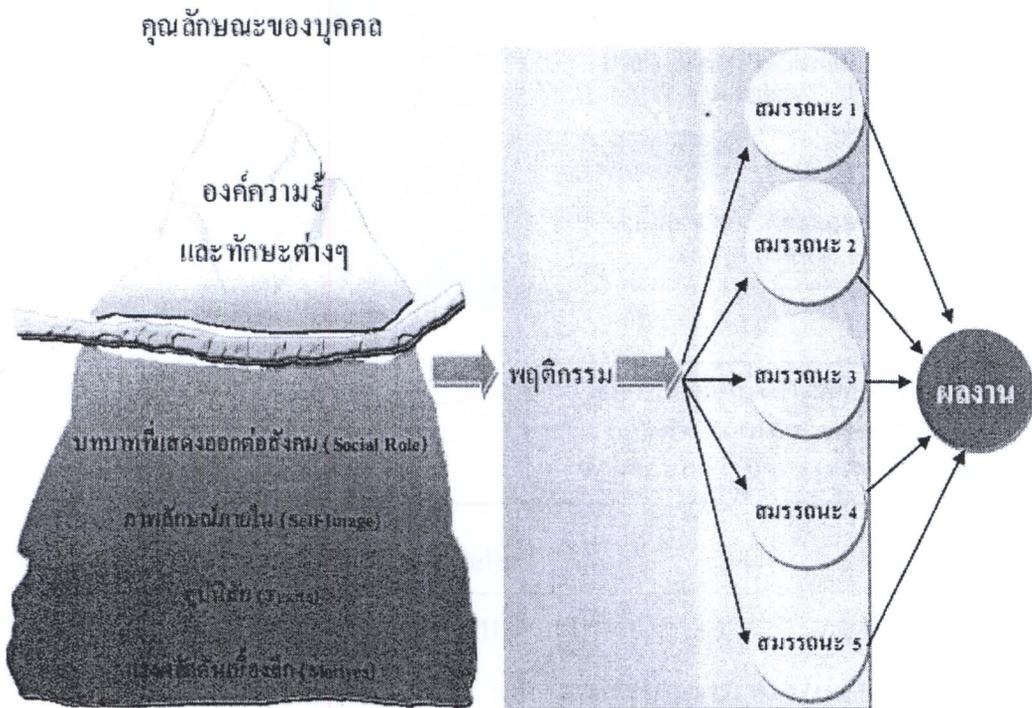
2. คุณลักษณะส่วนบุคคล (trait) เป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคลและ
 รวมถึงการตอบสนองของบุคคลต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ

3. แนวคิดของตนเอง (self concept) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ (attitude) ค่านิยม
 (value) และภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (self image)

4. ความรู้ (knowledge) เป็นขอบเขตของข้อมูลหรือเนื้อหาเฉพาะด้านที่บุคคลใด
 บุคคลหนึ่งครอบครองอยู่

5. ทักษะ (skill) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งที่เกี่ยวข้กับ
 ด้านกายภาพ การใช้ความคิด และจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิด วิเคราะห์ ได้

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานใด ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ซึ่งอธิบายในตัวแบบภูเขาน้ำแข็งทั้งความรู้/ความสามารถ (ส่วนที่อยู่เหนือน้ำ) และคุณลักษณะอื่น ๆ (ส่วนที่อยู่ใต้น้ำของบุคคลนั้น)

ภาพ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคคล สมรรถนะ

ที่มา. จาก “การปรับใช้ สมรรถนะ ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์,” โดย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องสมรรถนะของข้าราชการ, หน้า 5.

2. ชีตความสามารถด้านการบริหาร (managerial competency) คือ ความสามารถด้านการบริหารจัดการ เป็นชีตความสามารถที่มีได้ทั้งในระดับผู้บริหาร และระดับพนักงาน โดยจะแตกต่างกันตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ (role-based) แตกต่างตามตำแหน่งทางการบริหารงานที่รับผิดชอบ ซึ่งบุคคลในองค์กรจำเป็นต้องมีในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จ และต้องสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร

3. ชีตความสามารถตามตำแหน่งงาน (functional competency) คือ ความรู้ความสามารถในงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของงานต่าง ๆ (job-based) เช่น ตำแหน่งวิศวกรไฟฟ้า ควรต้องมีความรู้ทางวิศวกรรม นักบัญชี ควรต้องมีความรู้ทางด้านบัญชี เป็นต้น หน้าที่งานที่ต่างกัน ความสามารถในงานย่อมจะแตกต่างกันตามอาชีพ ซึ่งอาจเรียก ชีตความสามารถชนิดนี้ที่เรียกว่า functional competency หรือ job competency เป็น technical competency ก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า ชีตความสามารถชนิดนี้เป็นชีตความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะของบุคคลที่เกิดขึ้นจริง ตามหน้าที่หรืองานที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าหน้าที่งานเหมือนกัน ไม่จำเป็นว่าคนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น จะต้องมีความสามารถเหมือนกัน

ส่วนการแบ่งประเภทของสมรรถนะตามความเห็นของ เท็อน ทองแก้ว (2550) สามารถจำแนกเป็น 5 ประเภท คือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (personal competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัว ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรมและนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก

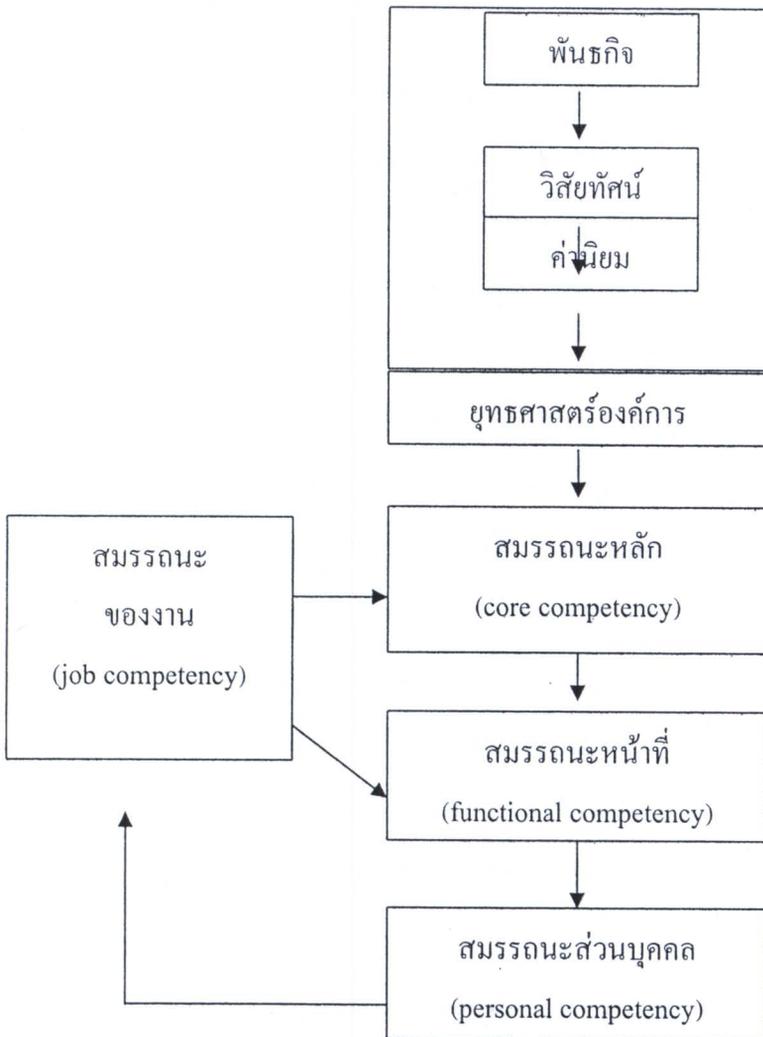
2. สมรรถนะเฉพาะงาน (job competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจ ก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณ ความสามารถในการทำบัญชี เป็นต้น

3. สมรรถนะองค์กร (organization competencies) หมายถึง ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์กรนั้นเท่านั้น

4. สมรรถนะหลัก (core competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. สมรรถนะในงาน (functional competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน

การกำหนดสมรรถนะ หรือการสร้างรูปแบบสมรรถนะ (competency model) สามารถกำหนดจากการนำวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (mission) ค่านิยม (values) ขององค์กรมาเป็นแนวทางในการกำหนดสมรรถนะ ดังภาพ

ภาพ 5 การกำหนดสมรรถนะ

ที่มา. จาก สมรรถนะ (competency): หลักการและแนวปฏิบัติ, โดย เทียน ทองแก้ว, 2549, ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2554, จาก http://www.safetynewlook.com/private_folder/competency.pdf

จากภาพจะเห็นความสอดคล้องไปในทิศทางที่ต่อเนื่องกันของสมรรถนะที่จะช่วยให้งานเป็นไปด้วยดี (alignment) ซึ่งเริ่มจาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือค่านิยมสู่เป้าหมายขององค์กร มากำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์กร จากนั้นมาพิจารณาถึงสมรรถนะหลักที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรมีอะไรบ้าง จะใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอะไรที่จะผลักดันให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ระดับของสมรรถนะ

อากรณ ภู่วิทยพันธ์ (2547, หน้า 33-34) กล่าวว่าระดับความสามารถ (proficiency level) เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งจะแยกตามระดับที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้การเขียนรายละเอียดของพฤติกรรมจะกำหนดแยกตามบทบาทของแต่ละตำแหน่ง โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้แก่

1. Basic Level **ขั้นเรียนรู้**: การเริ่มต้นฝึกหัดซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้โดยต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นหรือเป็นสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้

2. Doing Level **ขั้นปฏิบัติ**: การแสดงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้นได้ด้วยตนเองหรือช่วยเหลือสมาชิกในทีมให้สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

3. Developing Level **ขั้นพัฒนา**: ความสามารถในการนำสมาชิกในทีม รวมถึงการออกแบบและคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์และเป้าหมายของทีมงาน

4. Advanced Level **ขั้นก้าวหน้า**: การคิดวิเคราะห์และนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานและความสามารถในการสอนผู้อื่นให้สามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ตามที่กำหนด

5. Expert Level **ขั้นผู้เชี่ยวชาญ**: การมุ่งเน้นกลยุทธ์และแผนงานในระดับองค์การ รวมถึงความสามารถ ในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้อื่นถึงแนวทางหรือขั้นตอนการทำงานและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ เทื่อน ทองแก้ว (2550) กล่าวว่า ระดับของสมรรถนะหมายถึงระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบกำหนดเป็นสเกล (scale) สมรรถนะแต่ละตัวจะกำหนดระดับความรู้ ทักษะและคุณลักษณะแตกต่างกันตามปัจจัย จะกำหนดเป็นตัวชี้บ่งพฤติกรรม (behavioral indicator) ที่สะท้อนถึงความสามารถในแต่ละระดับ (proficiency scale) โดยกำหนดเกณฑ์การจัดระดับความสามารถ ไว้ 5 ระดับคือ

1.1 ระดับเริ่มต้น (beginner) คือมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี

1.2 ระดับมีความรู้บ้าง (novice) คือสามารถประยุกต์แนวคิดทฤษฎีมาใช้งาน

1.3 ระดับมีความรู้ปานกลาง (intermediate) คือสามารถนำความรู้ทักษะมาใช้ให้เป็นรูปธรรม

1.4 ระดับมีความรู้สูง (advance) คือสามารถแปลงทฤษฎีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและผู้อื่นสามารถนำเครื่องมือไปปฏิบัติได้จริง

1.5 ระดับความเชี่ยวชาญ (expert) คือสามารถกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการในเรื่องความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องให้แก่หน่วยงานได้

2. แบบไม่กำหนดเป็นสเกล เป็นสมรรถนะที่เป็นพฤติกรรมเชิงความรู้สึกรหรือเจตคติที่ไม่ต้องใช้สเกล เช่น ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา เป็นต้น

ดังนั้น การกำหนดระดับของสมรรถนะจึงมี 2 ประเภทคือ แบบเป็นสเกลและแบบไม่เป็นสเกล โดยที่ระดับของสมรรถนะที่เป็นสเกลแบ่งเป็น 5 ระดับ ส่วนแบบที่ไม่เป็นสเกลเป็นลักษณะของพฤติกรรมเชิงความรู้สึกรหรือเจตคติ

การพัฒนาสมรรถนะ

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรมีหลายวิธี เกริกเกียร์ติ ศรีเสริมโภค (2548) ได้รวบรวมวิธีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้งาน การสอนงานและระบบพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาสมรรถนะให้เป็นไปตามมาตรฐานของงาน

2. การประชุมแก้ปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา พัฒนาเทคนิคการแก้ปัญหาเพื่อระบุนความสามารถของแต่ละบุคคล และเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมสามารถใช้ได้กับกลุ่มเป้าหมายในบุคลากรทุกระดับ

3. การหมุนเวียนงาน เพื่อพัฒนาให้มีความรู้กว้างขวางในงานที่หลากหลายสามารถนำมาใช้กับบุคลากรในกลุ่ม superior performer

4. การมอบหมายโครงการพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางเทคนิค และพัฒนาความเชี่ยวชาญและความชำนาญ สามารถนำมาใช้กับบุคลากรในกลุ่ม superior performer

5. การมอบหมายงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะนำและมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ใช้กับบุคลากรทุกระดับ
6. หลักสูตรการฝึกอบรมในองค์กร (e-learning) เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานใช้กับบุคลากรทุกระดับ
7. หลักสูตรการฝึกอบรมภายในองค์กร เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานใช้กับบุคลากรระดับ superior performer
8. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานและเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง สามารถใช้ได้กับบุคลากรทุกระดับ
9. การศึกษาแบบทางการ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ มักใช้ในบุคลากรที่มีสมรรถนะสูง

กองอาสารักษาดินแดน

ประวัติความเป็นมาของกองอาสารักษาดินแดน

กรมการปกครอง (2554, หน้า 16-33) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกองอาสารักษาดินแดน มีประวัติความเป็นมาเคียงคู่กับการกอบกู้เอกราชและการรักษาอธิปไตยของประเทศชาติ มาโดยตลอด สามารถพิจารณาได้เป็น 5 ยุค ได้แก่

ยุคแรก: ยุคประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชและรักษาแผ่นดินไทยในสมัยสมเด็จพระนเรศวร สี่กษัตริย์ กี่กลาง (ท้าวเทพกษัตรีฯ ท้าวศรีสุนทร) สี่กษัตริย์ นครราชสีมา (ท้าวสุรนารี) ฯลฯ

ยุคที่สอง: ยุคกองเสือป่าในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ยุคที่สาม: ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง จนถึง พ.ศ. 2497 ที่ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งกองอาสารักษาดินแดนขึ้น

ยุคที่สี่: ยุคสงครามเย็น หรือยุคการต่อสู้ทางแนวความคิดกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ยุคที่ห้า: ยุคปัจจุบัน ที่ปัญหาความสงบเรียบร้อยของประเทศทั่วโลกมุ่งไปที่ภัยก่อการร้าย การขัดแย้งทางความคิด อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง และปัญหาอาชญากรรม

หากจะสะท้อนภาพความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็นในการมีกองอาสารักษาดินแดนนั้น พลตรี ถนอม ปัทมานนท์ อดีตเจ้ากรมยุทธการทหารบก กรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน ได้วิเคราะห์ไว้ว่า “ในขณะที่การรบกำลังติดพันกันอยู่นั้น กำลังทหารส่วนใหญ่จะถูกส่งไปทำการรบอยู่ข้างหน้า อาจจะเป็นในดินแดนของฝ่ายข้าศึกหรือไม่ก็เป็นบริเวณชายแดน ภายในประเทศเราจึงจะมีปัญหาเกิดตามขึ้นมาอีกปัญหาหนึ่งว่า จะใช้กำลังส่วนใดทำการรักษาเขตภายในหรือเขตหลังแทนทหารประจำการที่ได้ส่งออกไปนั้น จะใช้ตำรวจก็มีกำลังไม่พอและการจัดตำรวจขึ้นก็เพื่อจะดูแลความเรียบร้อยในหมู่ประชาชนภายในบ้านเมืองมากกว่า”

ยุคแรก ในสมัยโบราณก็มีการรวบรวมพลอาสาสมัครเข้าทำการต่อต้านข้าศึกศัตรู ตามประวัติศาสตร์สมัยไทยรบกับพม่าใน พ.ศ. 2127 กล่าวไว้ว่า เมื่อพระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรง สั่งให้เกณฑ์กองทัพเพื่อยกมาตีกรุงศรีอยุธยาในฤดูแล้งนั้น ทรงเห็นว่ากำลังพลของไทยที่จะต่อสู้มีน้อยกว่าแต่ก่อน ไม่จำเป็นต้องใช้กองทัพใหญ่เหมือนเมื่อครั้งพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนอง จึงจัดทัพยกลงมาเพียง 2 ทางเท่านั้น คือ ทางทิศเหนือและทางเรือ (สุพรรณบุรี) ฝ่ายพระนเรศวร ครั้นทราบทราบข่าวศึกว่าข้าศึกจะยกมาทางใดก็ให้กวาดต้อนผู้คนและขนย้ายพาหนะเสบียงอาหารตามหัวเมืองในทางที่ข้าศึกจะยกมามีให้เหลืออยู่เป็นกำลังของข้าศึก ส่วนในกรุงให้แต่งกองทัพล้วนแต่พลอาสาสมัคร 2 ทัพ เป็นชาวเมืองเหนือที่เคยทรงไว้เนื้อเชื่อพระทัย และทรงฝึกหัดมาเองจัดเป็นกองทัพบก มีจำนวนพล 10,000 คน ตั้งพระยาสุโขทัยเป็นนายทัพ ส่วนพลอาสาสมัครที่เป็นชาวกรุงจัดเป็นกองทัพเรือให้พระยาจักรีเป็นนายทัพ พลอาสาสมัครทั้งสองกองทัพนี้จัดเป็นกองเร็วสำหรับจะให้ไปรบพุ่งข้าศึกในทันที

ซึ่งผลในการรบปรากฏว่า พระยาจักรี ยกกองทัพเรือ (อาสาสมัคร) ไปคอยรับอยู่ ณ เมืองสุพรรณบุรี ครั้นกองทัพพระยาพลิม (พม่า) ยกมาหมายจะยึดเมืองสุพรรณบุรี กองทัพกรุงศรีอยุธยาที่ระดมเข้าโจมตีมิให้หยุดยั้ง ทหารพม่าเข้ายึดเมืองสุพรรณบุรี

ไม่สำเร็จ พระยาสุโขทัยคุมกองทัพบก (อาสาสมัคร) เข้าขับไล่ข้าศึกต่อไปจนถึงปลายแดนเมืองกาญจนบุรี กองทัพพม่าก็แตกพ่ายไม่เป็นกระบวน กองทัพพระยาสุโขทัยจับได้เชลยศึกและช้างมาถวายพระนเรศวร เป็นอันมาก

ในสมัยต่อมาได้มีประชาชนอาสาทำการปกป้องบ้านเมืองอีกหลายคราว ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่วีรชนชาวบ้านบางระจัน ซึ่งวีรกรรมของเขาเหล่านั้นเป็นที่เลื่องลือตลอดมาในประวัติศาสตร์ และในดวงใจของชาวไทยผู้รักชาติทุกคนอย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย ท่ามกลางความระส่ำระสายของบ้านเมืองที่ถูกกองทัพพม่าเข้าศึกเข้ารุกราน ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้รวบรวมสมัครพรรคพวกขึ้น ตั้งค่ายต่อสู้ป้องกันแผ่นดินไทยที่รักและหวงแหนอย่างยิบตา จนสามารถเอาชนะข้าศึกได้ถึง 7 ครั้ง 7 วัน เป็นเยี่ยงอย่างแก่ลูกหลานไทยให้ระลึกถึงความสามัคคีของท่านเหล่านั้น

ยุคที่สอง จากเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ซึ่งเป็นภัยคุกคามประเทศไทยจากลัทธิล่าอาณานิคม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาวิชาการทหาร และได้เสด็จเข้าประจำการ ทรงดำรงพระยศเป็นนายร้อยโทในกองทัพบกอังกฤษแล้ว ต่อมาเมื่อทรงขึ้นครองราชย์ ในปี พ.ศ. 2454 ได้ทรงสถาปนา “กองเสือป่า” ขึ้น ดังมีพระราชปรารภว่า “การจัดกำลังทหารป้องกันประเทศนั้น ความสำคัญมิได้เกิดขึ้นอยู่กับหลักที่ว่า จะมีกฎหมายเกณฑ์ทหารหรือไม่ ความสำคัญอยู่ที่สถานะของแต่ละประเทศ คือ สำหรับประเทศใหญ่ที่เป็นมหาประเทศ สมบูรณ์ด้วยกำลังคนและกำลังทรัพย์อยู่แล้วก็ย่อมสามารถจัดตั้งกองทหารขึ้นได้ใหญ่โตเพียงพอกับความประสงค์ได้ แต่สำหรับประเทศเล็ก ๆ ซึ่งมีกำลังคนและกำลังทรัพย์น้อย ก็ไม่สามารถจะจัดตั้งกองทหารขึ้นได้เพียงพอแก่การรักษาตนเองได้ ยังจำเป็นจะต้องคิดหาทางสร้างเสริมกำลังเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติโดยวิธีอื่น ๆ ตามทางที่เหมาะสม”

โดยเหตุนี้ จึงได้เริ่มมีกองเสือป่าขึ้นตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2454 โดยให้บุคคลพลเรือนได้รับการฝึกหัดและอบรม ให้รู้จักรักษาบ้านเมือง รู้จักใช้สติปัญญา และอาวุธเข้าทำการป้องกันประเทศชาติในยามคับขัน รองจากกำลังทหารที่ปฏิบัติการอยู่ข้างหน้าได้

ทั้งนี้ รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำบุคคลพลเรือนไม่ว่าจะเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี ที่มีได้เป็นทหารสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าได้ตามความสมัครใจ ซึ่งในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่านี้ นอกจากผู้สมัครจะต้องชำระเงินค่าสมาชิก ต้องจัดหาเครื่องแต่งกายของตนเองแล้ว ยังต้องมารับการฝึกหัดตามกำหนดเวลา หากเก็ยจรั้นจะถูกปรับและยังอาจถูกประจานให้ได้รับความอับอายอีกด้วย

ในการถือนำพระพิพัฒน์สัตยาเสือป่า ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อันถือว่าเป็นวันสถาปนาองเสือป่าขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่เสาร์ที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2454 นั้น มีสมาชิกเข้าร่วมพิธีเพียงร้อยคนเศษ จากนั้นได้โปรดให้ขยายการรับสมาชิกออกไปทั่วราชอาณาจักร ซึ่งปรากฏว่าในตอนปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นั้นมีสมาชิกเสือป่าทั่วประเทศกว่าหมื่นสามพันคน สมาชิกเสือป่าส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั่วทุกจังหวัด รวมทั้งพ่อค้าคหบดี ซึ่งล้วนเป็นผู้มีการศึกษา การฝึกหัดสั่งสอนจึงเป็นไปได้โดยง่าย ต่างจากทหารเกณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่ ยังไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน การฝึกหัดสั่งสอนจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

สมาชิกเสือป่า อยู่ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วนอกจาก “มีกำลังวังชาขึ้นทันตาเห็น ผู้ที่เคยต้องคอยประคับประคองก็มาแข็งแรงขึ้นจนเลี้ยงตัวได้มากขึ้นเป็นลำดับ ที่เคยอ่อนแอก็กลับแข็งแรง ที่เคยตามใจตัวอยู่เป็นเนืองนิตย์ก็กลับคิดทรمانจิตของตนให้นึกถึงผู้อื่นและนึกถึงคนที่เคยสำมะเลเทเมาอยู่ก็มาลดหย่อนลงและตั้งใจกลับตัวประพฤติ ให้เรียบร้อย ซ่อนี่เจ้าพระยามรธาอังกษานให้เห็นปรากฏ คือ ร้านขายเหล้าพากันรื่องว่าขายตกไป ยังมีหน้าซำ เสือป่าแข่งกันหาชื่อเสียงในทางช่วยกองตระเวนจับผู้ประพฤติชั่วต่าง ๆ อยู่แทบทุกวัน” นอกจากนั้นในด้านความสามัคคีในหมู่ข้าราชการต่างกระทรวง ซึ่งแต่เดิม “ความสามัคคีในหมู่ข้าราชการต่างกระทรวงไม่มีใครจะมีต่อกัน เพราะต่างคนต่างคิดแต่จะหาความชอบความดีในแผนกของตน และต่างคนต่างมุ่งนิยมอยู่แต่เฉพาะในตัวบุคคลผู้เป็นนายเหนือตน” นั้น ก็ได้รับการเขี่ยวรักษาจนหายขาดด้วยยานานเอก คือ “เสือป่า” นั่นเอง

ในด้านการจัดการปกครองกองเสือป่า นั้น ในชั้นต้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงพระยศเป็นนายกกองใหญ่ นายกองเสือป่า และผู้บังคับการกรมเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ ครั้นเมื่อสมาชิกเสือป่าขยายตัวเพิ่มขึ้นจนมีเสือป่ากระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดแบ่งกองกำลังเสือป่าออกเป็นกรมเสือป่ารักษาดินแดนแล้วขยายขึ้นเป็นกองเสนาในทำนองเดียวกับกองพลทหารบก โดยกองเสนาหลวง หมายถึง กองเสือป่าซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้บังคับบัญชาด้วยพระองค์เอง สมาชิกส่วนใหญ่ล้วนเป็นข้าราชการสำนักจัดอัตรากำลังเป็นกองเสนาน้อยราบหนัก เปรียบได้กับกองพลทหารราบ ประกอบด้วย กรมเสือป่าราบหลวง กรมเสือป่าปืนใหญ่หลวง กรมเสือป่าม้าหลวง กองเสือป่าเดินข่าหลวง กองเสือป่าช่างหลวง กรมนักเรียนแพทย์เสือป่าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ กองเสนาน้อยราบเบา เปรียบได้กับกองพลน้อยทหารราบเบา ประกอบด้วย กรมเสือป่าพรานหลวง กรมนักเรียนเสือป่าหลวง

ในส่วนภูมิภาคโปรดให้จัดเป็นกองเสนารักษาดินแดน กระจายกันอยู่ตามมณฑลต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีสมุหเทศาภิบาลซึ่งเป็นผู้บริหารราชการสูงสุดในแต่ละมณฑล ทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองเสนา โดยตำแหน่ง

ในด้านการฝึกอบรมสมาชิกเสือป่านั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงฝึกสอนสมาชิกเสือป่าในส่วนกลางที่สนามเสือป่าด้วยพระองค์เอง โดยตลอด และในระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคมของทุกปี ก็จะทรงนำสมาชิกเสือป่ากองเสนาหลวงและกองเสือป่ารักษาดินแดนกรุงเทพฯ ไปฝึกซ้อมรบในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและราชบุรี ร่วมกับกองทหาร กองเสือป่าและลูกเสือในพื้นที่มณฑลนครไชยศรีและมณฑลราชบุรี เป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ เพื่อฝึกหัดให้ทหารและเสือป่ามีความชำนาญในภูมิประเทศ และให้เสือป่าได้รับการฝึกหัดการทำหน้าที่ผู้ช่วยทหารในการสอดแนม และการลาดตระเวน รวมถึงการฝึกซ้อมวิธียุทธทั้งเต็มรูปแบบและจรยุทธ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เสือป่ามีความรู้ความสามารถในเชิงการทหาร สามารถตั้งรับและยันข้าศึกที่ยกกำลังจู่โจมเข้ามามิให้ล่วงล้ำเข้ามาในพระราชอาณาเขต เพื่อรอกำลังทหารเคลื่อนพลจากที่ตั้งมาผลักดันเปลี่ยน ดังปรากฏแนวพระราชดำรินี้ในบทพระราชนิพนธ์ละครพูดเรื่อง “หัวใจนักรบ”

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์พบความเชื่อมโยงระหว่างกองเสือป่าในอดีตกับ กองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบันเบื้องต้นอยู่ 2 ประการ คือ สถานการณ์ เป็นสมาชิก และยศ

ประการแรก กำลังหลักของทั้งกองเสือป่าและกองอาสารักษาดินแดน มีสถานะ เป็น “สมาชิก” คือ “สมาชิกกองเสือป่า” และ “สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน”

ประการที่สอง ยศของกองเสือป่าและกองอาสารักษาดินแดนมีลักษณะ เหมือนกันเกือบทั้งหมด เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ตั้งแต่ นายกองใหญ่ นายกองเอก นายกองโท นายกองตรี นายหมวดเอก นายหมวดโท นายหมวดตรี นายหมู่ใหญ่ นายหมู่เอก นายหมู่โท นายหมู่ตรี แตกต่างกันที่ลำดับสุดท้าย คือ “นายเสือป่า” ของกองเสือป่า และ “สมาชิก” ของกองอาสารักษาดินแดน (กองอาสารักษาดินแดน จำแนกบุคคลเป็น ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ และสมาชิก พ.ร.บ. ยศฯ พ.ศ. 2497 ระบุใช้กับผู้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่ไม่รวมถึงสมาชิก)

ยุคที่สาม ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2497 สืบเนื่องในห้วงเวลาตั้งแต่ ปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 จนมาถึงยุคที่สามนี้ ซึ่งเป็นช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 ภัยจากสงครามมิได้อยู่ในวงจำกัดแค่ระหว่างทหารต่อทหารเท่านั้น ประชาชนพลเมืองของโลกไม่ว่าอยู่ที่ใดต่างได้รับภัยจากสงครามด้วย

จากบทวิเคราะห์ของพลโท สุรใจ พูลทรัพย์ อดีตเจ้ากรมการรักษาดินแดน กรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน กล่าวว่า “การป้องกันประเทศชาติซึ่งแต่เดิมเรา ถือว่าเป็นหน้าที่ของทหาร โดยตรงเท่านั้น แต่เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ใน ปัจจุบัน ทำให้เราไม่สามารถจะถือหลักนั้นต่อไปได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของ ชาวไทยทุกคนซึ่งทุกคนต้องมีหน้าที่ป้องกันประเทศของตน ให้มีเอกราชและอธิปไตย อยู่ได้ตลอดไป

การป้องกันประเทศให้มีเอกราชและอธิปไตยอยู่ได้นั้น จะต้องเตรียมการในเรื่อง การป้องกันรักษาอย่างรอบคอบไว้ทุก ๆ ด้าน เป็นงานที่กว้างขวางมาก เป็นงานที่ ประชาชนพลเมืองทุกคน ต้องร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริง

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาก็มีแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาดินแดนเช่นกัน สำหรับประเทศอังกฤษได้เผชิญกับกองทัพเยอรมัน ซึ่งได้แสดงให้โลกเห็นไว้ตั้งแต่เข้าตีโปแลนด์แล้วว่า กำลังทางอากาศและพลร่มของตนปฏิบัติได้ผลดีเพียงไร ทางการอังกฤษวิตกในเรื่องนี้มาก เพราะกำลังทางบกอยู่ในลักษณะที่อ่อนแอ นายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิลล์ จึงได้จัดตั้ง “โฮมการ์ด” ขึ้น พอเปิดการรับคนชาวอังกฤษก็สมัครถึงหนึ่งล้านคนในเวลาเพียงไม่กี่วัน

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา กองทัพบกประกอบด้วยส่วนกำลังทั้งสามคือ กองทัพบกประจำการ กองอาสาทหารบก และกองหนุนทหารบก กองทัพบกประจำการ (regular army) เป็นกำลังกองทัพบกถาวรและเป็นอาชีพ กองอาสาทหารบก (army national guard) ถูกเกณฑ์ให้เข้าประจำการได้ ในกรณีที่ระบุไว้โดยรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ได้แก่ สมาชิกรับการฝึกใกล้ภูมิภาคใดโดยไม่ต้องประจำการตลอดปี และไปประจำค่ายฝึกฤดูร้อน 15 วัน กองหนุนทหารบก (army reserve) เป็นกำลังที่ทำให้กองทัพบกทรงอำนาจอยู่ได้ เฉพาะกองอาสาทหารบกและกองหนุนทหารบกนี้เรียกรวมว่า กำลังสำรอง ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ และมีประเภทของสมาชิกกำลังสำรอง ดังนั้น กำลังสำรองพร้อมรบ (ready reserve) กำลังสำรองขั้นเตรียม (standby reserve) และกำลังสำรองหนุน (retired reserve)

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้เสนอความเห็นชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรให้ตราพระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พ.ศ. 2484 (ปัจจุบันยังมีผลใช้บังคับ) และพระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พ.ศ. 2484 (ยกเลิก เมื่อ พ.ศ. 2488) เพื่อทำการฝึกคนไทยให้รู้จักหน้าที่ในการป้องกันรักษาประเทศชาติเป็นสำคัญ และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ เปิดการฝึกอบรมเป็นแห่ง ๆ ไปตามตำบลและหมู่บ้านเท่าที่สามารถจะทำได้โดยไม่ขัดต่อการประกอบอาชีพตามปกติ เพื่อทำการต่อสู้ด้านทานข้าศึก รักษาจุดยุทธศาสตร์ รักษาเขตชุมชน รวมทั้งเตรียมเสบียงอาหารเพื่อให้แต่ละจังหวัดสามารถเลี้ยงตนเองได้ในสภาวะสงคราม และได้จัดตั้งกองทัพพลเรือนขึ้น

มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลเอก มังกร พรหมโยธี) ดำรงตำแหน่งแม่ทัพ กองทัพพลเรือน ต่อมามีการเปลี่ยนชื่อกองทัพพลเรือนเป็น กองพลเรือนอาสาปฏิบัติหน้าที่ช่วยรบ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488 พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พ.ศ. 2484 ก็ถูกยกเลิกไป อำนาจให้การเรียกราษฎรมาทำการฝึกอบรมก็หมดไปด้วย ต่อมาปี พ.ศ. 2491 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น (พลเอก มังกร พรหมโยธี) สั่งการให้จังหวัด อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่อยู่ตามแนวชายแดน ทำการอบบรมราษฎรให้รู้จักการป้องกันรักษาอธิปไตยของชาติ รู้จักหน้าที่คนไทยในเวลารบโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 กำหนดไว้เป็นหลักปฏิบัติไปพลางก่อน ในขณะที่เดียวกันก็มีการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติองค์การประชาชนป้องกันประเทศ ซึ่งกรมเสนาธิการกลาโหมยกร่างขึ้นตามมติสภาป้องกันพระราชอาณาจักรจัดตั้งองค์การขึ้น เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินงาน องค์การนี้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในยามปกติ และยามสงคราม และมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงกลาโหมหลายครั้ง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2497 พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในขณะนั้นได้สั่งการให้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวใหม่เสนอต่อคณะรัฐมนตรี และสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบตามลำดับ จนกระทั่งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 ซึ่งมีผลบังคับใช้ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร และทรงพระราชทานธงประจำกองอาสารักษาดินแดนตลอดจนพระราชทานพระบรม-ราโชวาทในพิธีสวนสนาม เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2497 ซึ่งกองอาสารักษาดินแดนได้ยึดถือปฏิบัติตามมาโดยตลอด

ยุคที่สี่ ยุคสงครามเย็น การขัดแย้งทางแนวความคิด อุดมการณ์ ระบอบ-การปกครอง และการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ในห้วงระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานกำเนิดกองอาสา-รักษาดินแดน เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2497 ดังกล่าวและหลังจากนั้น (พ.ศ. 2490-2534) เป็น

ช่วงที่ทั่วโลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็น ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มประเทศ 2 กลุ่มที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองและระบบการเมืองต่างกัน คือ ระหว่างฝ่ายค่ายตะวันออกปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ กับฝ่ายค่ายตะวันตกซึ่งปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย

กองอาสารักษาดินแดนในห้วงดังกล่าวได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นกองกำลังที่สำคัญในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหารในการป้องกันปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และในการรักษาความสงบเรียบร้อยต่าง ๆ ตลอดจนการป้องกันการจารกรรมและการหาข่าว ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในขณะนั้นว่า มีส่วนทำให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะสมาชิก อส. เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในภูมิประเทศ มีญาติพี่น้อง มิตรสหายอยู่ในหมู่บ้านทั่วประเทศ จึงสามารถหาข่าวเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และโจรผู้ร้ายได้ดีกว่าหน่วยอื่น นอกจากนั้น ยังเป็นที่ประจักษ์ว่า สมาชิก อส. ได้ประพฤติดนเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเป็นผู้ริเริ่มชักชวนราษฎรในท้องถิ่นของตนร่วมกันพัฒนาสร้างสรรค์ความเจริญในหมู่บ้าน เช่น การซ่อมสร้างถนน ขุดคลอง สร้างทำนบกั้นน้ำ ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะเป็นการประหยัดงบประมาณของทางราชการแล้ว ยังเป็นการสร้างความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันขึ้นในหมู่บ้านด้วย จนกระทั่ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้บัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ในห้วงระยะเวลาดังกล่าว (พ.ศ. 2519) ได้กล่าวว่า “หากขาดกำลังกองอาสารักษาดินแดนแล้ว สถานการณ์บ้านเมืองอาจจะแปรเปลี่ยนไปอย่างไรไม่อาจจะประมาณได้”

สำหรับการพัฒนาศักยภาพกองอาสารักษาดินแดนในยุคนี้ ได้มีการพัฒนาเป็นอย่างมากเริ่มตั้งแต่ การกำหนดระเบียบและหลักสูตรฝึกอบรมอาสารักษาดินแดน เมื่อ พ.ศ. 2498 ในสมัย พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วยระเบียบและหลักสูตรในภาพรวมของการบริหารจัดการ กายบริหาร การฝึกกายบริหารประกอบอาวุธ บุคคลทำมือเปล่า บุคคลทำอาวุธ ทำยิงปืนพก ทำยิงปืนกล ทำยิงระเบิด ทำขว้างระเบิด การใช้ดาบปลายปืน มีเนื้อหารวมทั้งสิ้น 428 หน้า

การดำเนินกิจการกองอาสารักษาดินแดนได้พัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวาง มีการจัดตั้งหน่วยกำลังกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดขึ้นในทุกจังหวัด ๆ ละ 2 กองร้อย ในปี พ.ศ. 2506 เริ่มจัดตั้งกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอตามอำเภอชายแดน และพื้นที่ล่อแหลม ต่อมาปี พ.ศ. 2508 ได้มีการรับส่งหน้าที่การฝึกหน่วยอาสารักษาดินแดน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี กำหนดให้กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกและการวางแผนการฝึกหน่วยอาสารักษาดินแดน แทนกระทรวงมหาดไทย ส่วนงบประมาณในการดำเนินการฝึกให้ใช้งบประมาณของกระทรวงมหาดไทย ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการฝึกยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยตามเดิม ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้มอบหมายให้กองทัพบกเป็นผู้รับผิดชอบ จึงเป็นเหตุให้กองอาสารักษาดินแดน มีการประสานงานกับกองทัพบกอย่างใกล้ชิด ในโอกาสต่อมากองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอได้ถูกจัดตั้งขึ้นเรื่อย ๆ ตามอำเภอต่าง ๆ เนื่องจากสถานการณ์จำเป็น

ในปี พ.ศ. 2511 รัฐบาลได้ตระหนักว่า คอมมิวนิสต์ดำเนินการ โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายในการแทรกซึมเข้าไปโฆษณาชวนเชื่อ ปฏิบัติการจิตวิทยา (psychological operation) ไปจนกระทั่งการใช้กำลังอาวุธเข้าข่มขู่ ทำร้ายประชาชนเป็นการข่มขู่ โดยผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้ดำเนินการอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ของประเทศไทยในขณะนั้น ทั้งนี้การที่รัฐบาลใช้เจ้าหน้าที่ออกไปชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนแต่ฝ่ายเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ไม่อาจเข้าคลุกคลีชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจได้ทั่วถึง ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินการอบรมประชาชน ผู้อาสาสมัครเพื่อให้ประชาชนเหล่านี้ได้เป็นสื่อกลางนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ การอบรมไปเผยแพร่ โดยแนะนำชี้แจงกับประชาชนทั่วไปอีกทอดหนึ่ง รัฐบาลในสมัยนั้นเห็นว่า วิธีดังกล่าวหากได้รับความร่วมมือจากประชาชนแล้ว การณรงค์เพื่อต่อต้านและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศก็จะสัมฤทธิ์ผล สำหรับวิธีดังกล่าวโดยสรุป 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 โครงการจัดตั้งชุดอาสาสมัครศึกษาดินแดนตำบล สืบเนื่องจากสมาชิก อส. กระจัดกระจายอยู่ตามอำเภอและตำบลต่าง ๆ ยากแก่การเรียกระดมเป็นหมวดหมู่ ไม่สะดวกแก่การปกครองบังคับบัญชา ประกอบกับความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ ของการจัดตั้งกองอาสาสมัครศึกษาดินแดนอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2506 ในการป้องกันรักษาความสงบ หนาว และรายงานข่าวในท้องที่ชายแดน จึงได้พิจารณาจัดตั้งกองอาสาสมัครศึกษาดินแดน อำเภอขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งรัฐบาลได้จัดตั้งกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ขึ้น (บก.ปค.) และได้ใช้กำลังสมาชิกกองอาสาสมัครศึกษาดินแดน ปฏิบัติหน้าที่ตามแผน การป้องกันและปราบปราม ผกค. ได้ผลดี ดังนั้น กระทรวงมหาดไทย จึงได้พิจารณา ปรับปรุงการจัดตั้งกองร้อยอาสาสมัครศึกษาดินแดน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดตั้ง ชุดป้องกันตำบลเพิ่มขึ้น มีอัตราตำบลละ 12 คน ซึ่งเท่ากับเป็นการกระจายกำลังออกไป จากระดับอำเภอถึงระดับตำบล โดยดำเนินการในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ล่อแหลมต่อ อันตราย มีการดำเนินการรับสมัครสมาชิกกองอาสาสมัครศึกษาดินแดน ขึ้นทุกตำบล และ มอบหมายให้กำนัน เป็นหัวหน้าอยู่ในความปกครองบังคับบัญชาของนายอำเภอ

วิธีที่ 2 คือ โครงการผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ “พรส” เป็นโครงการซึ่งกรมการปกครองควบคุมและดำเนินการ โดยกรมตำรวจจะเป็นผู้ให้ คำแนะนำทางวิชาการและการสนับสนุนด้านอื่น

วิธีที่ 3 คือ โครงการหน่วยปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชน “ปชป” อยู่ใน ความควบคุมของกองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์ เป็นหน่วยช่วยเหลือประชาชน ที่มีอาวุธปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกของผู้ว่าราชการจังหวัด

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 การสู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ ทวีความรุนแรงมากขึ้น กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหม จึงร่วมกันจัดทำ โครงการ “ปรับปรุงประสิทธิภาพสมาชิกกองอาสาสมัครศึกษาดินแดน” มุ่งเน้นปรับปรุง กองร้อยอาสาสมัครศึกษาดินแดนที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถสูงขึ้น เพื่อให้การปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ตามแผนงานของกองอำนวยการรักษา- ความมั่นคงภายใน จึงมีการจัดตั้ง “กองร้อยอาสาสมัครศึกษาดินแดนจังหวัดปรับปรุงใหม่” ขึ้น

โดยจัดทำเป็นโครงการ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2522 และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี มีการแบ่งความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. กระทรวงกลาโหมรับผิดชอบการจัดกำลังพลเจ้าหน้าที่มาบรรจุในตำแหน่งต่างๆ ของกองร้อย ได้แก่ ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับหมวด จำกองร้อย เจ้าหน้าที่ส่งกำลัง และผู้บังคับหมู่ ที่จำเป็นเรียกกำลังพลประเภทนี้ว่า “เจ้าหน้าที่โครงฝ้ายทหาร” ซึ่งกระทรวงกลาโหม มอบหมายให้กองทัพรับผิดชอบในการจัดกำลังพลดังกล่าว กองทัพบกซึ่งได้บรรจุกำลังพลเหล่านี้เป็นกองกำลังพลพิเศษ ฝากไว้กับกรมการกำลังสำรองทหารบก เพื่อความสะดวกในการควบคุมบังคับบัญชา และดำเนินการด้านกำลังพล

2. กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนงบประมาณการจัดตั้งและส่งกำลังบำรุงหน่วยตลอดจนงบบริหารงานธุรการ ฯลฯ และจัดเจ้าพนักงานปกครองระดับ 3-5 จำนวน 1 นาย ปฏิบัติหน้าที่รองผู้บังคับกองร้อย ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงฝ้ายทหาร

3. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน รับผิดชอบการใช้งานด้านยุทธการ สนับสนุนงบประมาณค่าเบี้ยเลี้ยง เสบียงสนามและงบประมาณอื่น ๆ ที่จำเป็น เมื่อใช้หน่วย ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนงบประมาณส่วนหนึ่งไปตั้งจ่ายที่กระทรวงมหาดไทย

ในยุคนี้นอกจากการพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดการฝึกอบรมแล้ว ยังมีการจัดสรรอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนได้มีความรู้ความชำนาญ สามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรเบี้ยเลี้ยงเพิ่มขึ้นเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ส่วนในด้านการปกครอง บังคับบัญชาและการบำรุงขวัญ ได้มีการกำชับผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้น ให้คอยเยี่ยมเยียนสอดส่อง ดูแลทุกข์สุขอยู่เสมอ สำหรับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนที่เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากจะได้รับเงินทดแทนค่ารักษาพยาบาลและบำนาญพิเศษตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้ ทางกองอาสารักษาดินแดนยังได้ส่งเงินช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนแก่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน และครอบครัวเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย

ยุคที่ห้า ยุคปัจจุบัน ภายใต้สถานการณ์ภัยรอบด้านและหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น ภัยจากการก่อการร้าย การขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ภัยจากยาเสพติดและสาธารณสุขอันเนื่องมาจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของโลก เป็นต้น

ในยุคปัจจุบัน กองอาสารักษาดินแดนอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมีทั้งในแง่บวกและแง่ลบ อันส่งผลต่อภารกิจของกองอาสารักษาดินแดน ที่มากมายและหลากหลายขึ้น แต่ยังคงอยู่ในกรอบของภารกิจตาม ม. 16 แห่ง พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 และภารกิจที่รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย สรุปได้ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2554, หน้า 31)

ภารกิจเกี่ยวกับภัยจากการก่อการร้าย สืบเนื่องจากแนวความคิดการต่อสู้กับประเทศมหาอำนาจและการแบ่งแยกดินแดน ส่งผลต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยร่วมกับหน่วยงานข้างเคียงที่เกี่ยวข้องทุกหน่วย แม้ว่าการเปิดนโยบาย เจริญรุกของฝ่ายรัฐเพื่อให้เกิดความสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะสร้างความสูญเสียแก่ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน มาโดยตลอดแต่กองอาสารักษาดินแดนก็ยังคงปฏิบัติภารกิจต่อไปเพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในพื้นที่แผ่นดินไทย

ภารกิจเกี่ยวกับการขัดแย้งทางความคิดของคนในชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง อันเป็นขั้นตอนของการพัฒนาทางการเมืองไปสู่การเมืองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตามสถาบันอันสูงสุดของประเทศจะต้องธำรงคงอยู่กับประเทศไทยตลอดไป กองอาสารักษาดินแดนเป็นกำลังสำคัญที่กระทรวงมหาดไทยมอบหมายในการที่จะสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง โดยเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โครงการเทิดทูนสถาบันสำคัญของชาติ เพื่อสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ ทั้งนี้ หากมีเหตุการณ์จลาจล หรือ

การก่อความวุ่นวาย สร้างความเสียหายต่อสถานที่สำคัญและเส้นทางคมนาคม กอง-
 อำนวยการรักษาดินแดนก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและบรรเทาภัยดังกล่าวจนสุดความสามารถ

ภารกิจป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและ
 สังคมโลกยุคปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคม ชุมชนและ
 หมู่บ้าน รัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาดินแดนเป็น
 หน่วยงานหลักของกระทรวงมหาดไทย ในการเข้าแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับ
 หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งกองอำนวยการรักษาดินแดน ก็ได้ดำเนินการด้วย
 ความเข้มแข็งและจริงจังมาโดยตลอด และจะมุ่งแก้ไขต่อไปจนกว่าปัญหาเสพติดจะ
 ลดน้อยลงในที่สุด

ภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ภัยธรรมชาติอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของโลก ภารกิจดังกล่าวคือ
 ภารกิจหลักซึ่งผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอำนวยการรักษาดินแดน ต่างตระหนัก
 คดี มุ่งจะช่วยเหลือผู้ประสบภัย แม้จะรู้ว่าจะต้องเสียแม้กระทั่งชีวิตก็ตาม ดังเช่น กรณีของ
 ปลัดวัชรรัตน์ บุญฤทธิ์ วีรชนแห่งสายน้ำ แห่งอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหม ได้
 ปฏิบัติงานในกิจการอำนวยการรักษาดินแดนร่วมกัน ได้ปรับปรุงและพัฒนากิจการกองอสา-
 รัรักษาดินแดน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดี ปัจจุบันกองทัพบกได้นำหน่วยกำลัง
 กองอำนวยการรักษาดินแดนทั้งกองร้อยอำนวยการรักษาดินแดนจังหวัดและกองร้อยอสา-
 รัรักษาดินแดนอำเภอ มาใช้ในการวางแผนป้องกันประเทศร่วมกับหน่วยกำลังอื่น ๆ ในบทบาท
 ของกำลังประจำถิ่นและกำลังประชาชน ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ในการชดเชยอำนาจ
 กำลังรบ ที่เสียเปรียบ และแนวทางการใช้กำลังเพื่อป้องกันประเทศในลักษณะของ
 การต่อสู้แบบเบ็ดเสร็จ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการใช้พระราชบัญญัติกองอสา-
 รัรักษาดินแดน พ.ศ. 2497 ก็คือ การป้องกันประเทศชาติในสถานการณ์สงครามปัจจุบัน
 เป็นหน้าที่ของประชาชนพลเมืองทุกคนที่จะต้องร่วมมือช่วยเหลือ และจะต้องได้รับ
 การฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองและประเทศชาติ จึง
 จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและจัดหน่วยบังคับบัญชาเตรียมไว้แต่เวลาปกติ

จากประวัติความเป็นมาอันยาวนานของพลอาสาสมัครจากยุคโบราณจนถึงกองอาสารักษาดินแดนในปัจจุบัน คงจะทำให้เราทุกคนตระหนักอย่างจริงจังว่า การรักษาดินแดนไทยให้คงอยู่สมกับคำว่า “ไทยต้องเป็นไทย”

วิสัยทัศน์ของอาสารักษาดินแดน กองอาสารักษาดินแดน มุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นกองกำลังประจำถิ่น ที่มีขีดความสามารถสูงของประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงภายในและความสงบสุขของสังคม (กรมการปกครอง, 2551, หน้า 17)

ยุทธศาสตร์ของอาสารักษาดินแดน ประกอบด้วย

1. พัฒนาเพื่อรองรับและให้สอดคล้องยุทธศาสตร์กรมการปกครอง
2. พัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกอาสารักษาดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. พัฒนาระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภารกิจของอาสารักษาดินแดน (กรมการปกครอง, 2551, หน้า 18)

กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน

พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 มีรายละเอียดดังนี้
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้บังคับในท้องที่ใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 3 เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับในท้องที่ใด บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมีข้อความแย้งหรือขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับในท้องที่นั้น

หมวด 1 การจัดตั้งกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 4 ให้จัดตั้งกองอาสารักษาดินแดนเป็นองค์การขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคล เรียกว่า “กองอาสารักษาดินแดน”

มาตรา 5 กองอาสารักษาดินแดนแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1. ส่วนกลาง
2. ส่วนภูมิภาค

มาตรา 6 ให้มีกรรมการคณะหนึ่งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน และไม่เกินยี่สิบคน เรียกว่า “คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นรองประธาน ส่วนกรรมการอื่น เลขธิการและรองเลขธิการนั้นให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี

มาตรา 7 คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน มีอำนาจและหน้าที่จัดและดำเนินงานกองอาสารักษาดินแดนโดยทั่วไปตามนโยบายและวิชาทางเทคนิคของสภาความมั่นคงแห่งชาติ และวางระเบียบและข้อบังคับสำหรับกองอาสารักษาดินแดน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิธีรับสมัคร วิธีคัดเลือก และการให้ออกจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน
2. กำหนดยศ ชั้น ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน
3. กำหนดเหล่าของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน
4. กำหนดหลักสูตร การอบรม และการฝึก
5. กำหนดการใช้จ่ายและงบประมาณของกองอาสารักษาดินแดน
6. กำหนดการเก็บ รักษา และการใช้อาวุธ

มาตรา 8 กองอาสารักษาดินแดนส่วนภูมิภาค ประกอบด้วยกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด และกองอาสารักษาดินแดนอำเภอ ตามชื่อท้องที่ที่ได้ประกาศตั้งขึ้น

มาตรา 9 ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอำนาจการปกครองผู้บังคับบัญชารวมทั้งการกำหนดอัตรากำลังของแต่ละหน่วยในกองอาสารักษาดินแดน ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา 10 วินัยและการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยของเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 11 การเข้าเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนให้กระทำโดยวิธีรับสมัครผู้อาสา แต่ถ้าในท้องที่ใดไม่มีบุคคลสมัคร หรือมีบุคคลสมัครไม่เพียงพอตามความต้องการ จะกำหนดให้ท้องที่นั้นมีการเรียกบุคคลให้สมัครเพื่อคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกโดยพระราชกฤษฎีกาก็ได้ และให้ถือว่าผู้ที่ได้รับสมัครหรือได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ นับแต่วันได้รับสมัครหรือได้รับการคัดเลือก

มาตรา 12 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนต้องมีคุณสมบัติและลักษณะ ดังนี้

1. มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในท้องที่ที่เข้าเป็นสมาชิก
2. มีสัญชาติไทย
3. มีอายุตั้งแต่ 17 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์
4. มีร่างกายสมบูรณ์ และสมควรแก่การเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน
5. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
6. ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร หรือนักบวชแห่งศาสนาใด
7. ไม่เป็นสมาชิกกองอาสาอากาศ
8. ไม่เป็นทหารหรือตำรวจประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
9. ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมอันเป็นที่รังเกียจ เช่น เป็นคนเสเพลอันธพาล หรือเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย เป็นต้น

มาตรา 13 ข้าราชการที่เป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจะปฏิบัติหน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดนได้ในเมื่อไม่ติดราชการจำเป็น

มาตรา 14 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทสำรอง คือสมาชิกที่ยังไม่ได้เข้ารับการฝึกหัดและอบรม
2. ประเภทประจำกอง คือสมาชิกที่ได้รับการฝึกหัดและอบรม และบรรจุอยู่ใน

อัตรากำลัง

3. ประเภทกองหนุน คือสมาชิกที่ได้ปลดออกจากประจำกอง

มาตรา 15 การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อรับสมัครหรือคัดเลือก

หมวด 2 หน้าที่ของกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 16 กองอาสารักษาดินแดนมีหน้าที่

1. บรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก
2. ทำหน้าที่ตำรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง

หรือตำรวจ

3. รักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม

4. ป้องกันจารกรรม สดับตลับฟัง และรายงานข่าว

5. ทำการช่วยให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการ และตัดทอน

กำลังข้าศึก

6. เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น

มาตรา 17 เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีหน้าที่

1. กระทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบ
2. ปฏิบัติตามหน้าที่ ระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 18 ผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนให้ทำการตามอำนาจหน้าที่ได้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 19 เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอยู่ในบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

หมวด 3 ขงประจำกอง เครื่องหมาย และเครื่องแบบ

มาตรา 20 ให้มีขงประจำกอง และเครื่องหมายสำหรับกองอาสารักษาดินแดนกับเครื่องแบบสำหรับสมาชิก ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4 การอบรมและการฝึก

มาตรา 21 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนต้องเข้ารับการอบรม การฝึกหัด และการฝึกซ้อม ตามหลักสูตรและระยะเวลาที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา 22 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนที่ถูกเรียกเข้ารับการอบรม การฝึกหัด และการฝึกซ้อม ตามหลักสูตรของกองอาสารักษาดินแดนก็ดี หรือในเวลาปฏิบัติหน้าที่ก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างให้ความสะดวกแก่สมาชิกไม่ตัดเงินรายเดือนหรือค่าจ้างภายในกำหนดเวลาไม่เกินสองเดือน และไม่ตัดรอนสิทธิอันควรได้ของสมาชิกเหล่านั้น

หมวด 5 สิทธิของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 23 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประเภทประจำกองอาจได้รับสิทธิบางประการตลอดระยะเวลาที่ยังประจำกองอยู่ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา 24 เมื่อสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ จะได้รับการรักษาพยาบาลตามที่คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดนกำหนด

มาตรา 25 เมื่อสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนประสบอันตรายถึงชีวิตหรือพิการทุพพลภาพ เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้รับบำนาญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญโดยอนุโลม

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

มาตรา 26 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา 27 ผู้ใดแต่งเครื่องแบบ หรือประดับ หรือใช้ธง หรือเครื่องหมายที่กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติในมาตรา 20 โดยไม่มีสิทธิที่จะแต่ง ประดับ หรือใช้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 22 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

หมวด 7 เบ็ดเตล็ด

มาตรา 29 เจ้าหน้าที่หรือสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในระหว่างทำการตามหน้าที่ ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา 30 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่วางระเบียบและออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ: เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การป้องกันประเทศชาติในสถานการณ์สงครามปัจจุบันเป็นหน้าที่ของประชาชนพลเมืองทุกคนที่จะต้องร่วมมือช่วยเหลือ และจะต้องได้รับการศึกษาอบรม

เพื่อให้มีความรู้ในการที่จะป้องกันตนเองและประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและจัดหน่วยการบังคับบัญชาเตรียมไว้แต่เวลาปกติ จากหนังสือ “พระราชบัญญัติกองอาสาฯ” (2497)

พระราชบัญญัติวินัยกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2509 มีรายละเอียดดังนี้ พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวินัยกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2509”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
หมวด 1 วินัย

มาตรา 4 วินัย คือการที่ต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและแบบ
ธรรมเนียมของกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 5 ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เฉพาะ
ในขณะที่รวมกันอยู่เป็นหมู่ หมวด กองร้อย หรือในเวลาปฏิบัติงานตามหน้าที่ ต้องรักษา
วินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัด ผู้กระทำผิดวินัยต้องรับทัณฑ์ตามที่บัญญัติ
ไว้ในหมวด 2

มาตรา 6 การกระทำผิดวินัยให้รวมถึงการกระทำต่อไปนี้ด้วย คือ

1. ดื้อดึง ขัดขืน หลีกเลีย้ง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งใน
หน้าที่

2. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

3. ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของกองอาสารักษาดินแดน

4. ก่อให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในกองอาสารักษาดินแดน

5. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่

6. กล่าวเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

7. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควรหรือประพฤติไม่สมควร

8. ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือไม่ลงทัณฑ์ผู้อยู่ในบังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

9. เสพสุราขมาจนเสียกิริยา หรือเสพยาเสพติดให้โทษ

10. กระทำด้วยประการใด ๆ เป็นเชิงบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางทำให้เสียวินัย
กองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 7 ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่สอดส่องอบรมเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสา
รักษาดินแดนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตนอยู่ในวินัยโดยเคร่งครัด

หมวด 2 การลงทัณฑ์

มาตรา 8 ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย มีสามสถาน

1. ภาคทัณฑ์
2. ทณฑกรรม
3. กักบริเวณ

มาตรา 9 ภาคทัณฑ์ ใช้สำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย แต่มีเหตุอันควรปรานี โดยแสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏไว้เป็นหนังสือ และจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 10 ทณฑกรรม ใช้สำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย โดยให้ทำงานสุขาภิบาลงานโยธา หรืองานอื่นทำนองเดียวกันเพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว

มาตรา 11 กักบริเวณ ใช้สำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดวินัย โดยกักตัวไว้ในบริเวณหนึ่งบริเวณใดตามแต่จะกำหนดให้

มาตรา 12 ห้ามลงทัณฑ์อย่างอื่นนอกจากทัณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 และให้ลงทัณฑ์ได้เพียงสถานเดียว

มาตรา 13 ผู้ใดมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้ใดเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด ให้เป็นไปตามตารางชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ และตารางกำหนดทัณฑ์ทั่วยพระราชบัญญัตินี้

ผู้รักษาการในตำแหน่ง ผู้รักษาการแทน หรือผู้ทำการแทนในตำแหน่งใด ให้ถือเสมือนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แต่ถ้าผู้นั้นมียศตั้งแต่ชั้นนายหมู่ลงมา จะใช้อำนาจของตำแหน่งผู้บังคับหมวดขึ้นไปในการลงทัณฑ์ดังกล่าวไม่ได้

ผู้ที่เห็นว่าเทียบชั้นใด ให้ถือเสมือนมียศชั้นนั้น

มาตรา 14 ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่ และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เฉพาะในเวลาปฏิบัติงานตามหน้าที่อยู่ในบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใด จะมีตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นใด มีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด ให้ถือเกณฑ์ตามตารางเกณฑ์เทียบชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ทั่วยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 15 ก่อนที่จะลงทัณฑ์ผู้ใดให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นอย่างน้อยสามคนเพื่อทำการสอบสวน ผู้เป็นประธานกรรมการต้องมีศตสูงกว่าผู้ถูกสอบสวน และผู้ที่เป็กรรมการต้องมีศไม่ต่ำกว่าผู้ถูกสอบสวน

ในกรณีที่ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดต่อหน้าผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์หรือได้รับสารภาพต่อผู้บังคับบัญชานั้น ให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ สั่งลงทัณฑ์ได้โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวน

มาตรา 16 การสั่งลงทัณฑ์ผู้ใด ต้องพิจารณาให้ได้ความชัดเสียก่อนว่า ผู้นั้นได้กระทำผิดจริงแล้วจึงสั่งลงทัณฑ์ตามควรแก่ความผิดนั้น และในคำสั่งลงทัณฑ์ให้แสดงความผิดว่ากระทำผิดวินัยตามมาตราใดและข้อใด

มาตรา 17 การสั่งลงทัณฑ์ผู้มีศตั้งแต่ชั้นนายหมวดขึ้นไป ให้ผู้สั่งลงทัณฑ์รายงานตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการ

มาตรา 18 ถ้าผู้กระทำผิดจะต้องได้รับทัณฑ์เกินกว่าอำนาจที่ผู้บังคับบัญชาชั้นใดจะสั่งลงทัณฑ์ได้ ให้รายงานชี้แจงแสดงความผิดของผู้กระทำผิด ตลอดจนความเห็นในการที่จะสั่งลงทัณฑ์ เสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ได้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชานั้นพิจารณาสั่งการต่อไป

มาตรา 19 เมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงทัณฑ์ผู้ใดแล้ว ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจเหนือผู้สั่งลงทัณฑ์อาจสั่งเพิ่มทัณฑ์ ลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ ในกรณีสั่งเพิ่มทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้น รวมกับทัณฑ์ที่สั่งไว้แล้วต้องไม่เกินอำนาจของผู้ที่สั่งเพิ่ม

หมวด 3 การร้องทุกข์

มาตรา 20 เมื่อผู้อยู่ในบังคับบัญชาเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจ หรือสั่งลงทัณฑ์ในทางที่ผิด หรือไม่เป็นธรรมหรือผิดกฎหมาย ระเบียบแบบธรรมเนียมหรือวินัยกองอาสารักษาดินแดน หรือเห็นว่าตนเสียประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรได้ให้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นได้

ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่าตนได้รับความเดือดร้อนจากผู้ใด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงผู้ที่จะสั่งการไต่สวนและแก้ไขความเดือดร้อนนั้นได้

มาตรา 21 การร้องทุกข์ให้ทำเป็นหนังสือมีรายละเอียดและเหตุผลโดยชัดเจน พร้อมด้วยลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ คำร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ จะรับพิจารณาก็ได้ แต่ถ้ำร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับคำร้องทุกข์บันทึกข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้นไว้ พร้อมกับลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อผู้รับคำร้องทุกข์ แล้วอ่านให้ผู้ร้องทุกข์ฟังตามที่จดไว้และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้

มาตรา 22 การร้องทุกข์จะกระทำได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามร้องทุกข์แทนผู้อื่น และห้ามลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามประชุมกันเพื่อหาหรือเรื่องจะร้องทุกข์

มาตรา 23 ห้ามร้องทุกข์ในเวลาที่ตนกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด และห้ามร้องทุกข์ก่อนยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่ที่มีเหตุร้องทุกข์เกิดขึ้น

มาตรา 24 ห้ามร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์หนักเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะกระทำได้ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 2

มาตรา 25 เมื่อผู้ใดร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบดังกล่าวแล้ว และเวลาล่วงพ้นไปเจ็ดวันยังมีได้รับคำชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไปให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่า ได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

มาตรา 26 ให้ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับคำร้องทุกข์รีบไต่สวน และแก้ความเดือดร้อนหรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจโดยด่วนจะเพิกเฉยเสียไม่ได้ ผู้ใดเพิกเฉยให้ถือว่ากระทำผิดวินัยกองอาสารักษาดินแดน

มาตรา 27 เมื่อผู้บังคับบัญชาที่ได้รับคำร้องทุกข์ได้ชี้แจงแก่ผู้ร้องทุกข์แล้ว หากผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ ในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่า ได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดและได้รับคำชี้แจงอย่างไร

มาตรา 28 ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์กระทำไปโดยฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผู้ร้องทุกข์กระทำผิดวินัยกองอาสารักษาดินแดน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ: เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 กำหนดว่า วินัยและการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยกองอาสารักษาดินแดน จึงได้ตราพระราชบัญญัติวินัยกองอาสารักษาดินแดนขึ้นจากหนังสือ “พระราชบัญญัติวินัยกองอาสาฯ,” (2509)

กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 ราชกิจจานุเบกษา 71(33) 879 2497 มิถุนายน 22 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 2 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองผู้บัญชาการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และจเรตำรวจเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการ และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

นอกจากจะมีผู้ดำรงตำแหน่งตามความในวรรคแรก ให้ผู้บัญชาการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเป็นรองผู้บัญชาการหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการ และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

ข้อ 3 ให้ผู้ว่าราชการภาคเป็นผู้บัญชาการภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บังคับการจังหวัด และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดอยู่ในภาค และในจังหวัดนั้น แล้วแต่กรณี

ข้อ 4 ให้นายอำเภอเป็นผู้บังคับกองร้อย เว้นแต่ในท้องที่อำเภอใดมีอัตรากำลังสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมากกว่าหนึ่งกองร้อยหรือไม่ถึงหนึ่งกองร้อยให้ผู้บังคับการเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นผู้บังคับกองร้อยนั้น และให้มีอำนาจถอดถอนด้วยผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ซึ่งสังกัดอยู่ในกองร้อยนั้น

ข้อ 5 ผู้บัญชาการเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นรองผู้บัญชาการภาค รองผู้บังคับการจังหวัด และรองผู้บังคับกองร้อย และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย และให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ และสมาชิก กองอาสารักษาดินแดน ซึ่งสังกัดอยู่ในภาค จังหวัด อำเภอ หรือในกองร้อยนั้นแล้วแต่กรณี และให้เป็นผู้ช่วยของผู้บัญชาการภาค ผู้บังคับการจังหวัด หรือผู้บังคับกองร้อย ตามลำดับ

ข้อ 6 ผู้บัญชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดที่เห็นสมควรเป็นผู้บังคับหมวด จากกองร้อย และผู้บังคับหมู่ และให้มีอำนาจถอดถอนด้วย

ข้อ 7 ให้มีเจ้าหน้าที่ในกองอาสารักษาดินแดนส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคตามที่ผู้บัญชาการเห็นสมควรและให้ผู้บัญชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งหรือถอดถอน

ข้อ 8 อัตรากำลังของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนให้กำหนดดังนี้กองร้อย ให้มีผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้บังคับบัญชา รองผู้บังคับกองร้อยเป็นผู้ช่วยกองร้อยหนึ่งให้แบ่งออกเป็นสามหมวด และมีเจ้าหน้าที่ประจำกองร้อยอีกตามสมควร

8.1 หมวด ให้มีผู้บังคับหมวดเป็นผู้บังคับบัญชาหมวดหนึ่งแบ่งออกเป็นสี่หมู่ นอกจากนี้อาจมีผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ตามที่เห็นสมควร

8.2 หมู่ ให้มีผู้บังคับหมู่เป็นผู้บังคับบัญชา มีอัตรากำลังและผู้ช่วยหรือเจ้าหน้าที่ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 9 การจัดตั้งกองร้อย และการจัดระเบียบภายในกองร้อยให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับที่ผู้บัญชาการจะได้ออกขึ้น

กฎกระทรวงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2527 ออกตามความในพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้ “การสั่งใช้กำลังพลของกองอาสารักษาดินแดน” หมายความว่า การเรียกรวมกำลังพลของกองอาสารักษาดินแดน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะใช้อาวุธหรือไม่ก็ตาม

ข้อ 2 ผู้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังพลกองอาสารักษาดินแดนได้ ดังนี้

2.1 ผู้บัญชาการ สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดน ทหารอาสาจักร

2.2 ผู้บังคับการจังหวัด สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดน ได้ภายใน
เขตพื้นที่ของจังหวัด

2.3 ผู้บังคับกองร้อย สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดน ได้ภายใน
เขตพื้นที่อำเภอ

ข้อ 6 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น และเร่งด่วนที่จะต้องใช้กำลังของกองอาสา-
รักษาดินแดน ปฏิบัติงานตามความต้องการของทางราชการ ผู้บัญชาการ จะมอบหมายให้
ผู้บังคับการจังหวัด สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดน เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่
พร้อมจะเพิ่มเติม หรือสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น โดยใช้อาวุธภายในเขตพื้นที่
ของจังหวัดก็ได้ เมื่อผู้บังคับการจังหวัด สั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนแล้ว ให้
ส่งแผนและคำสั่งบรรจุกำลังพลให้ผู้บัญชาการทราบ (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 69)

ข้อบังคับที่ 1 เรื่อง กำหนดวิธีรับสมัครสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน มีดังนี้

1. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งกรรมการขึ้นเพื่อรับสมัครสมาชิกกองอาสา-
รักษาดินแดนตามความในมาตรา 15 แห่ง พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน
พ.ศ. 2497 ประกอบด้วยนายอำเภอท้องที่เป็นประธานกรรมการ ผู้บังคับกองหรือ
หัวหน้าสถานีตำรวจ ศึกษาธิการและอนามัยอำเภอท้องที่เป็นกรรมการ

2. ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติ และลักษณะครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12
แห่ง พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 กับต้อง

2.1 มีความประพฤติเรียบร้อย มีอาชีพเป็นหลักฐาน

2.2 มีพื้นความรู้หนังสือไทยอ่านออกเขียนได้

2.3 มีความเลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3. ให้มีคณะกรรมการขึ้นจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน
ผู้กำกับการตำรวจและศึกษาธิการจังหวัดเป็นคณะกรรมการ พิจารณาใบสมัคร และ
หลักฐานที่คณะกรรมการรับสมัครเสนอมานี้ เมื่อเห็นสมควรอนุมัติให้รับผู้สมัครไว้เป็น
สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนได้ ก็ให้ตอบให้อำเภอทราบ และส่งใบสมัครและสำเนา
หลักฐานไปยังกระทรวงมหาดไทย 1 ชุด (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 111)

ข้อบังคับที่ 4 เรื่องกำหนดวิธีการให้ออกจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2498 มีรายละเอียดดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7(1) แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 คณะกรรมการกลางกองอาสารักษาดินแดน จึงออกข้อบังคับว่าด้วยวิธีการให้ออกจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้ (ข้อบังคับที่ 4 พ.ศ. 2498)

1. สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จะต้องออกจากสมาชิกด้วยเหตุดังต่อไปนี้
  - 1.1 ตาย
  - 1.2 ลาออก
  - 1.3 ขาดคุณสมบัติตามความในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497
  - 1.4 ต้องรับอาญาจำคุกโดยพิพากษาให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
  - 1.5 ต้องโทษทางวินัยให้ออกตามกฎหมายหรือระเบียบวินัยซึ่งผู้นั้นสังกัดอยู่
  - 1.6 ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ออกในเมื่อได้สอบสวนเห็นว่าเป็นผู้บกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่พอกับตำแหน่งหน้าที่ หรือมีพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นภัยแก่ประเทศชาติ (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 119)

ระเบียบกองอาสารักษาดินแดน ว่าด้วยการพิจารณามอบรางวัลให้แก่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ปฏิบัติงานดีเด่นในรอบปี พ.ศ. 2511 สรุปได้ว่า

1. รางวัลให้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ
  - 1.1 รางวัลประเภท ก. ได้แก่ รางวัลสำหรับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

1.2 รางวัลประเภท ข. ได้แก่ รางวัลสำหรับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 แห่ง พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504 มาตรา 5

2. จำนวนรางวัล ให้มีรางวัลดังต่อไปนี้

2.1 ชั้นจังหวัด

2.1.1 รางวัลประเภท ก. จำนวน 1 รางวัล

2.1.2 รางวัลประเภท ข. จำนวน 1 รางวัล

2.2 ส่วนกลาง

2.2.1 รางวัลประเภท ก. แยกเป็น

1) รางวัลที่ 1 จำนวน 1 รางวัล

2) รางวัลที่ 2 จำนวน 2 รางวัล

3) รางวัลที่ 3 จำนวน 3 รางวัล

2.2.2 รางวัลประเภท ข. แยกเป็น

1) รางวัลที่ 1 จำนวน 1 รางวัล

2) รางวัลที่ 2 จำนวน 2 รางวัล

3) รางวัลที่ 3 จำนวน 3 รางวัล

3. การพิจารณารางวัล ให้มีการพิจารณารางวัลปีละ 1 ครั้ง คือ

3.1 ส่วนภูมิภาค ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

ผู้บังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด หรือรองผู้บังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด เป็นประธาน หัวหน้ากองยุทธการและการข่าว เป็นกรรมการหัวหน้าแผนกธุรการ เป็นกรรมการและเลขานุการ ร่วมกันพิจารณาผลการปฏิบัติงานในรอบปีที่ส่งมาของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ที่กองร้อย อาสารักษาดินแดน ต่าง ๆ ในสังกัดเสนอมา เพื่อคัดเลือกผู้สมควรได้รับรางวัลในชั้นจังหวัดประเภทละ 1 นาย ถ้าคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ปฏิบัติงานดีเด่นในรอบปี สมควรได้รับรางวัลทั้งสองประเภทแต่เพียงผู้เดียวก็ได้ เสร็จแล้วเสนอชื่อ

พร้อมด้วยหลักฐานแสดงผลการปฏิบัติงาน โดยละเอียดไปยังกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ภายในเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี

3.2 ส่วนกลาง ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่าย-
 อำนวยการกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดนเป็นประธาน รองหัวหน้าฝ่ายอำนวยการ
 และผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เป็นกรรมการและให้หัวหน้าแผนกกำลังพล เป็น
 กรรมการและเลขานุการ ร่วมกันพิจารณาผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษา-
 ดินแดน ที่กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด ต่าง ๆ ตามข้อ 1 เสนอมา เพื่อ
 คัดเลือกว่าผู้ใดสมควรได้รับรางวัลใด ประเภทใด (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 139-140)

**ระเบียบกองอาสารักษาดินแดน ว่าด้วยการมอบรางวัลให้กองร้อยอาสารักษา-
 ดินแดน ที่มีผลงานดีเด่นในรอบปี พ.ศ. 2547** มีรายละเอียดดังนี้

1. ให้มีการพิจารณารางวัลให้แก่กองร้อยอาสารักษาดินแดน ที่มีผลงานดีเด่น ปี
 ละ 1 ครั้ง เป็นประจำทุกปีโดยให้ถือผลงานในปีงบประมาณที่ผ่านมา

2. รางวัลกองร้อยอาสารักษาดินแดน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ประเภทที่ 1 คือ รางวัลกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัด มีจำนวน 3
 รางวัล คือ

2.1.1 รางวัลที่ 1 มี 1 รางวัล

2.1.2 รางวัลที่ 2 มี 2 รางวัล

2.2 ประเภทที่ 2 คือ รางวัลกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ มีจำนวน 6
 รางวัล คือ

2.2.1 รางวัลที่ 1 มี 1 รางวัล

2.2.2 รางวัลที่ 2 มี 5 รางวัล

2.3 ประเภทที่ 3 คือ รางวัลกองร้อยบังคับการและบริการ มีจำนวน 3 รางวัลคือ

2.3.1 รางวัลที่ 1 มี 1 รางวัล

2.3.2 รางวัลที่ 2 มี 2 รางวัล

3. กองร้อยที่ได้รับรางวัลตามข้างต้นจะได้รับโล่ 1 อัน และเงินรางวัลที่ หัวหน้า-
 ฝ่ายอำนวยการ กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ประกาศ

4. ให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด แต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งพิจารณาคัดเลือกกองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัด กองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ และกองร้อยบังคับการและบริการ ที่มีผลงานได้มาตรฐานและที่มีผลงานดีเด่น

5. กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัด กองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ และกองร้อยบังคับการและบริการ ที่มีผลงานผ่านเกณฑ์ ที่กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน กำหนดให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด ประกาศเป็นกองร้อยอาสารักษาดินแดน ที่ได้มาตรฐานและรายงานกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ภายในวันที่ 30 กันยายน ของทุกปี เพื่อจัดทำประกาศนียบัตรกองร้อยอาสารักษาดินแดน ที่ได้มาตรฐานและจัดส่งให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด จัดพิธีมอบในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ของทุกปี

6. กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด และกองร้อยบังคับการและบริการ ที่ได้รับการประกาศเป็นกองร้อยอาสารักษาดินแดน ที่ได้มาตรฐานตามข้อ 5 และมีผลงานดีเด่นกว่ากองร้อยอาสารักษาดินแดน อื่น ๆ ในประเภทเดียวกันให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด เสนอรายชื่อพร้อมผลงานของกองร้อยอาสารักษาดินแดน แต่ละประเภท ๆ ละ 1 กองร้อย ไปยังกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ภายในวันที่ 30 ตุลาคม ของทุกปี เพื่อคัดเลือกให้เป็นกองร้อยอาสารักษาดินแดน ดีเด่น ทั้งนี้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด ทุกแห่ง จะต้องเสนอรายชื่อพร้อมผลงานของกองร้อยอาสารักษาดินแดน อย่างน้อย 1 ประเภท หากไม่สามารถเสนอรายชื่อและผลงานดังกล่าวได้ให้ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นและแผนงาน ในการเสนอรายชื่อและผลงานของกองร้อยอาสารักษาดินแดน ในปีถัดไป (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 228-233)

คำอธิบายลักษณะกองร้อยมาตรฐาน ประกอบด้วย

1. ที่ตั้ง สภาพโดยทั่วไปต้องอยู่ในลักษณะที่สามารถดูแลได้ง่ายและยากต่อการเข้าถึงภายในเขตหวงห้าม ซึ่งโดยรวมแล้ว คือ ต้องมีความปลอดภัยที่บุคคลภายนอกจะทราบข้อมูลภายในได้โดยง่าย โดยใน 1 กองร้อย จะมีอาคารสถานที่ ประกอบด้วย

1.1 ตัวเรือนอาคารกองร้อย

- 1.1.1 ชงชาติ และที่รวมพล
- 1.1.2 รูปถ่ายผู้บังคับบัญชา
- 1.1.3 ห้องปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 1.1.4 ห้องปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา
- 1.1.5 ห้องประชุมชี้แจง
- 1.1.6 คลังอาวุธ
- 1.1.7 ห้องสื่อสาร
- 1.1.8 แผนผังปฏิบัติการประจำวัน
- 1.1.9 ที่สวดมนต์
- 1.1.10 ที่พักผ่อน
- 1.1.11 ที่ออกกำลังกาย
- 1.1.12 ที่เยี่ยมญาติ
- 1.1.13 มีรั้วรอบกองร้อย
- 1.2 อาคารโรงจอดรถ
- 1.3 อาคารโรงประกอบอาหาร
- 1.4 อาคาร สุขา ห้องน้ำ

ทั้งนี้ อาจปรับสภาพตามภูมิประเทศและขนาดของพื้นที่ที่ตั้งได้ตามความเหมาะสม และแต่ละอาคารจะมีคำสั่งผู้รับผิดชอบประจำอาคาร โดยถาวร เว้นแต่จะมีการโยกย้ายหรือปลดผู้มีหน้าที่ที่สำคัญและขาดไม่ได้คือ ทุกอาคารต้องมีแผนหนีไฟ โดยจัดทำแผนผังติดไว้พร้อมคำสั่งผู้รับผิดชอบ

2. ระเบียบที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ (รปจ) กองร้อยแต่ละแห่งจะออกระเบียบปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้บังคับบัญชาของหน่วยเป็นผู้กำหนดระเบียบปฏิบัติเป็นแผนต่าง ๆ ภายในหน่วย โดยเฉพาะที่สำคัญ ๆ ควรมีดังนี้

- 2.1 แผนยุทธการ
- 2.2 แผนการปราบปรามการก่อการร้าย
- 2.3 แผนการรักษาการณ์

2.4 แผนป้องกันอัคคีภัย

2.5 แผนป้องกันอุบัติเหตุ (แผนเผชิญเหตุ)

แผนทั้ง 5 นี้มีลักษณะเป็นแผนประจำที่ได้วางไว้ในหน่วยงานว่าจะดำเนินการตามแผนอย่างไร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติได้ตามระเบียบ และมีลักษณะเป็นเอกสารความลับจะไม่รั่วไหลออกจากหน่วยงานมิได้โดยเด็ดขาด ซึ่งโดยรวมของแผนมีองค์ประกอบ คือ (1) สถานการณ์ (2) ภารกิจของหน่วย (3) การปฏิบัติตามภารกิจ (4) ธุรการและส่งกำลังบำรุง (5) การบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร

การปฏิบัติตามแผนต้องแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการ กล่าวคือ ต้องมีการประชุมชี้แจงภายในหน่วยก่อน ดำเนินการ และหากแผนใดต้องอาศัยหน่วยงานข้างเคียงก็ต้องมีแผนดำเนินการด้วย ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปสามารถปรับเปลี่ยนแผนและรายละเอียดได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. สมุดลงนามผู้มาปฏิบัติงาน สมุดผู้มาอยู่เวรยาม และสมุดตรวจเยี่ยม จะไม่ขอกลับถึง เนื่องจากสามารถกระทำได้ตามหน้าที่อันเป็นการเฉพาะของแต่ละหน่วยแล้ว แต่จะกล่าวถึงการส่งมอบหน้าที่ ตามลำดับดังนี้

3.1 เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ (รักษาความปลอดภัย)

3.2 เจ้าหน้าที่เวรกองร้อย

3.3 เจ้าหน้าที่รักษาการแต่ละจุดรายงานการรักษาการณ์

โดยการรายงานจะมีเอกสารแบบรายงานผู้บังคับบัญชาทุกครั้ง เมื่อมีการรับส่งหน้าที่เพื่อรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

4. รายละเอียดการรักษาความปลอดภัยคลังอาวุธ ที่ตั้งคลังอาวุธโดยหลักต้องมีคลังอยู่ในอาคารกองร้อย มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ

4.1 สมุดควบคุมอาวุธปืน (ประวัติ) ประกอบด้วย วัน/เดือน/ปี ที่ใช้ยิง การชำรุดบกพร่อง และผู้บันทึก เพื่อแสดงประวัติของอาวุธปืนและความสะดวกในการดูแลรักษา หรือจำหน่ายเมื่อใช้การไม่ได้

4.2 เจ้าหน้าที่ดูแลคลังอาวุธ การดูแลคลังอาวุธต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างน้อย 2 นาย ได้แก่ หัวหน้าเวร และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษา

4.3 ที่ตรวจอาวุธเป็นที่ตรวจสภาพอาวุธก่อนใช้งานและหลังใช้งาน เพื่อเก็บรักษา ที่สำคัญอย่างมากในการใช้งานต้องผ่านการตรวจสภาพของอาวุธทุกครั้ง

4.4 แผนผังการขนย้ายอาวุธคลังอาวุธต้องมีแผนผังการขนย้ายอาวุธเมื่อมีการใช้งาน เพื่อความปลอดภัยในการใช้งาน

4.5 การเก็บรักษาอาวุธปืนต้องทำความสะอาดทุกครั้งเมื่อมีการใช้งาน แม้จะไม่มีการใช้ก็ต้องตรวจสภาพสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้วยการเช็ดด้วยน้ำมันเพื่อป้องกันสนิม

4.6 แผนการขนย้ายเมื่อเกิดเพลิงไหม้ในการดำเนินการตามข้อนี้ต้องมีคำสั่งเป็นการถาวร เพื่อหาผู้รับผิดชอบประจำคลังอาวุธ และมีแผนผังในการขนย้ายลำเลียง เพื่อความปลอดภัย

4.7 เป็นเขตหวงห้ามคลังอาวุธเป็นเขตห้ามเด็ดขาด โดยเฉพาะในระยะ 50 ฟุต ห้ามเข้าใกล้เด็ดขาด และห้ามมีประกายไฟซึ่งอาจทำปฏิกิริยากับสารเคมีของอาวุธได้

4.8 แสงสว่างภายในห้องเก็บอาวุธปืนให้ใช้ดวงเทียน ห้ามใช้หลอดนีออนเด็ดขาด เนื่องจากหลอดนีออนมีการเกิดประกายขณะติด อาจทำปฏิกิริยากับสารเคมีของอาวุธได้

4.9 ประตูทางเข้า-ออกคลังอาวุธต้องมีประตู 2 ชั้น และแต่ละชั้นมีกุญแจสำหรับเปิดปิดได้ โดยกุญแจเก็บไว้ที่หัวหน้าหน่วย และเมื่อมีผู้เข้าเวรต้องมีผู้ถือกุญแจคนละ 1 ดอกโดยรับลูกกุญแจจากหัวหน้าหน่วยเพื่อเปิด-ปิด ประการที่สำคัญเมื่อปิดกุญแจแล้ว จะใช้ดินน้ำมันปิดไว้ที่ตัวแม่กุญแจและประทับตราไว้ที่ดินน้ำมัน เพื่อป้องกันการลักลอบเปิดประตูห้องเก็บอาวุธ ห้องเก็บอาวุธนี้ต้องมีลักษณะคงทนถาวร ยากต่อการโจรกรรม อาจมีลูกกรงเหล็กภายในอีก 1 ชั้น

4.10 ต้องทำตามคำสั่งผู้รับผิดชอบประจำคลังอาวุธคำสั่งนั้นต้องเป็นการถาวร โดยเฉพาะนอกเหนือจากอาคาร และต้องมีแผนผังการลำเลียงติดอยู่ที่คลังอาวุธด้วย เพื่อความสะดวกในการดูแลรักษาความปลอดภัย

5. การรักษาความปลอดภัยในแต่ละอาคารในกองร้อย

- 5.1 มีคำสั่งในการดูแลรับผิดชอบอาคารแต่ละอาคาร
- 5.2 มีแผนการล้างเมื่อเกิดเพลิงไหม้
- 5.3 มีแผนผังการขนย้าย ติดไว้กับตัวอาคาร
- 5.4 มีตารางการปฏิบัติการกิจประจำวันในแต่ละอาคาร
- 5.5 มีเครื่องดับเพลิง
- 5.6 มีระเบียบปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้ในการปฏิบัติการกิจเป็นประจำในแต่ละอาคาร

คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 9/2548 เรื่อง การทดสอบ

สมรรถภาพสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เพื่อให้การดำเนินการทดสอบสมรรถภาพสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสอดคล้องกับการปรับปรุงระบบการเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าตอบแทนของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จากเดิมเลื่อนขั้นขึ้นปีละ 1 ครั้ง เป็นเลื่อนขั้นขึ้นปีละ 2 ครั้ง

การดำเนินการทดสอบ

1. สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ประเภทประจำกอง ที่สั่งใช้ปฏิบัติการกิจทุกคน ต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพ โดยแบ่งการทดสอบสมรรถภาพประจำปี ออกเป็น 2 รอบคือรอบที่ 1 (1 ตุลาคม – 31 มีนาคม) ให้ทดสอบในสัปดาห์แรกของเดือน มีนาคมของทุกปี และรอบที่ 2 (1 เมษายน – 30 กันยายน) ให้ทดสอบในสัปดาห์แรกของเดือนกรกฎาคม ของทุกปี

2. การทดสอบสมรรถภาพตามข้อ 1 ให้กระทำเป็น 2 ครั้งและให้นำผลการทดสอบในแต่ละครั้งมาดำเนินการแก่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ดังนี้

ครั้งที่ 1 หากผลการทดสอบสมรรถภาพของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ใดไม่ผ่านการทดสอบในครั้งที่ 1 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนผู้นั้น จะไม่ได้รับการพิจารณาเพิ่มเงินค่าตอบแทนในรอบการขอเลื่อนขั้นเงินเดือนค่าตอบแทนนั้น ๆ

ครั้งที่ 2 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนผู้ที่ไม่ผ่านการทดสอบในครั้งที่ 1 ให้ดำเนินการทดสอบใหม่ภายใน 7 วัน นับแต่วันทดสอบสมรรถภาพ ครั้งที่ 1 หากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนผู้นั้นยังไม่ผ่านการทดสอบในครั้งที่ 2 นี้ก็ให้ดำเนินการให้ออก

ตามข้อบังคับที่ 4 เรื่อง กำหนดวิธีการให้ออกจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2498 ข้อ 1(3) ทุกรายไม่มีข้อยกเว้น

ผนวก ก. การทดสอบสมรรถภาพสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (ประกอบคำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 1/2539 ลงวันที่ 4 มกราคม 2539)

หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบสมรรถภาพ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ที่จะเข้ารับการทดสอบสมรรถภาพประจำปี จะต้องทดสอบดังนี้

1. การทดสอบความพร้อมเพรียงและความเข้มแข็งของกำลังพล

1.1 การทดสอบบุคคลท่ามือเปล่า

1.2 การทดสอบบุคคลท่าประกอบอาวุธ

2. การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

2.1 ทำดันพื้น

2.2 ทำลูกนั่ง

2.3 วิ่ง 2 กิโลเมตร หรือเดิน 3 กิโลเมตร

หลักเกณฑ์พิจารณาที่ถือว่า “ผ่าน” การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

1. ทดสอบสมรรถภาพสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนตามเกณฑ์อายุให้ถือการปฏิบัติในท่าดันพื้น ลูกนั่ง วิ่ง 2 กิโลเมตร หรือ เดิน 3 กิโลเมตร ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้ง 3 รายการ จึงจะถือว่า “ผ่าน”การทดสอบ

2. สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ที่ทดสอบไม่ได้ตามเกณฑ์ช่วงอายุอย่างใดอย่างหนึ่งรวมทั้งผู้ที่ขาดการทดสอบถือว่า “ไม่ผ่าน” การทดสอบให้ดำเนินการทดสอบตามข้อ 2.1หรือ 2.2 ต่อไป

3. สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ที่ป่วยมีใบรับรองแพทย์ หรือมีสาเหตุจำเป็นอื่น ๆ ที่ไม่สามารถทดสอบสมรรถภาพตามระยะเวลาที่กำหนดได้ให้เลื่อนการทดสอบไป และทำการทดสอบภายใน 30 วัน ภายหลังจากหายป่วยเป็นปกติ หรือสาเหตุความจำเป็นผ่านพ้นไปแล้วโดยนำใบรับรองแพทย์มาแสดงหรือชี้แจงถึงสาเหตุจำเป็น

กำหนดเวลาทำการสอบและการรายงานผลการทดสอบ

1. ให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด ทุกจังหวัดจัดทำแผนทดสอบสมรรถภาพประจำปีส่งให้กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดนภายในเดือนพฤษภาคมของทุกปี
2. ให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนทุกจังหวัดดำเนินการทดสอบสมรรถภาพประจำปีภายในเดือนมิถุนายนของทุกปี
3. ให้กองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดทุกจังหวัดรายงานผลการทดสอบสมรรถภาพให้กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดนทราบ เมื่อเริ่มดำเนินการทดสอบสมรรถภาพประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ตาราง 1

เกณฑ์การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย

อายุ (ปี)	เพศ	ดันพื้น ครั้ง/2 นาที	ลุกนั่ง ครั้ง/2 นาที	วิ่ง 2กม./นาที/วินาที หรือ เดิน3 กม./นาที/วินาที	
52-60	ชาย	13	21	14.45	25.10
	หญิง	7	17	16.50	26.30
47-51	ชาย	17	22	14.10	24.30
	หญิง	7	19	16.10	25.50
42-46	ชาย	18	24	13.35	24.10
	หญิง	7	22	15.45	25.30
37-41	ชาย	22	25	13.00	23.50
	หญิง	8	25	15.15	25.10
32-36	ชาย	23	28	12.25	23.30
	หญิง	9	25	14.25	24.50
27-31	ชาย	28	32	11.55	23.10
	หญิง	10	30	13.55	24.30
22-26	ชาย	30	37	11.25	22.50
	หญิง	11	35	13.25	24.10
17-21	ชาย	32	42	11.00	22.30
	หญิง	13	40	13.00	23.50

ที่มา. จาก กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการ กองอาสารักษาดินแดน (หน้า 33), โดย กรมการปกครอง, 2552, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 17/2530 เรื่องการจัดตั้งกองอาสารักษาดินแดนในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค มีรายละเอียดดังนี้

1. ให้ยกเลิกการจัดตั้งส่วนราชการต่าง ๆ ในกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ทั้งในส่วนกลางกลาง ละส่วนภูมิภาค ตามคำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 199/2509 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2509 ข้อ 4 8 21 และ 22 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยคำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 5/2510 ลงวันที่ 26 กันยายน 2510 ข้อ 6, 7, 9, 10, 17, 18, 19 และ 20 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

4. ฝ่ายอำนวยการ ให้แบ่งส่วนราชการในฝ่ายอำนวยการออกเป็น 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

4.1 กองกำลังพล

4.2 กองส่งกำลังบำรุง

4.3 กองยุทธการ

4.4 กองข่าว

4.5 กองสนับสนุน

4.6 กองปฏิบัติการพิเศษ

17. ให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นในกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับกิจการกองอาสารักษาดินแดนในจังหวัดนั้น ๆ โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

17.1 ฝ่ายอำนวยการ

17.2 หมู่สื่อสาร

17.3 กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัด

17.4 กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดอำเภอ (กรมการปกครอง, 2552, หน้า

คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 39/2548 เรื่องการจัดผังโครงสร้างอำเภอ มีรายละเอียดดังนี้

1. ให้ยกเลิกการจัดตั้งส่วนราชการในกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ในส่วนภูมิภาคเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ ตามคำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 17/2530 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2530 และที่ 26/2547 ลงวันที่ 30 เมษายน 2547

2. ให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นในกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับกิจการกองอาสารักษาดินแดนในอำเภอ และกิ่งอำเภอ ดังนี้

2.1 กองบังคับการกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ

2.2 หมวดอาสารักษาดินแดนอำเภอ

2.3 หมวดอาสารักษาดินแดนตำบล (กรมการปกครอง, 2552, หน้า 365-367)

คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ที่ 10/2551 เรื่องการจัดตั้งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน ในส่วนกลาง มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 2 ให้จัดตั้งส่วนราชการต่าง ๆ ขึ้นในกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดนส่วนกลางเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับกิจการกอง-อาสารักษาดินแดน โดยทั่วไป ดังต่อไปนี้

2.1 ที่ปรึกษา

2.2 ฝ่ายอำนวยการ

2.3 กองร้อยบังคับการและบริการ 2 กองร้อย ดังนี้

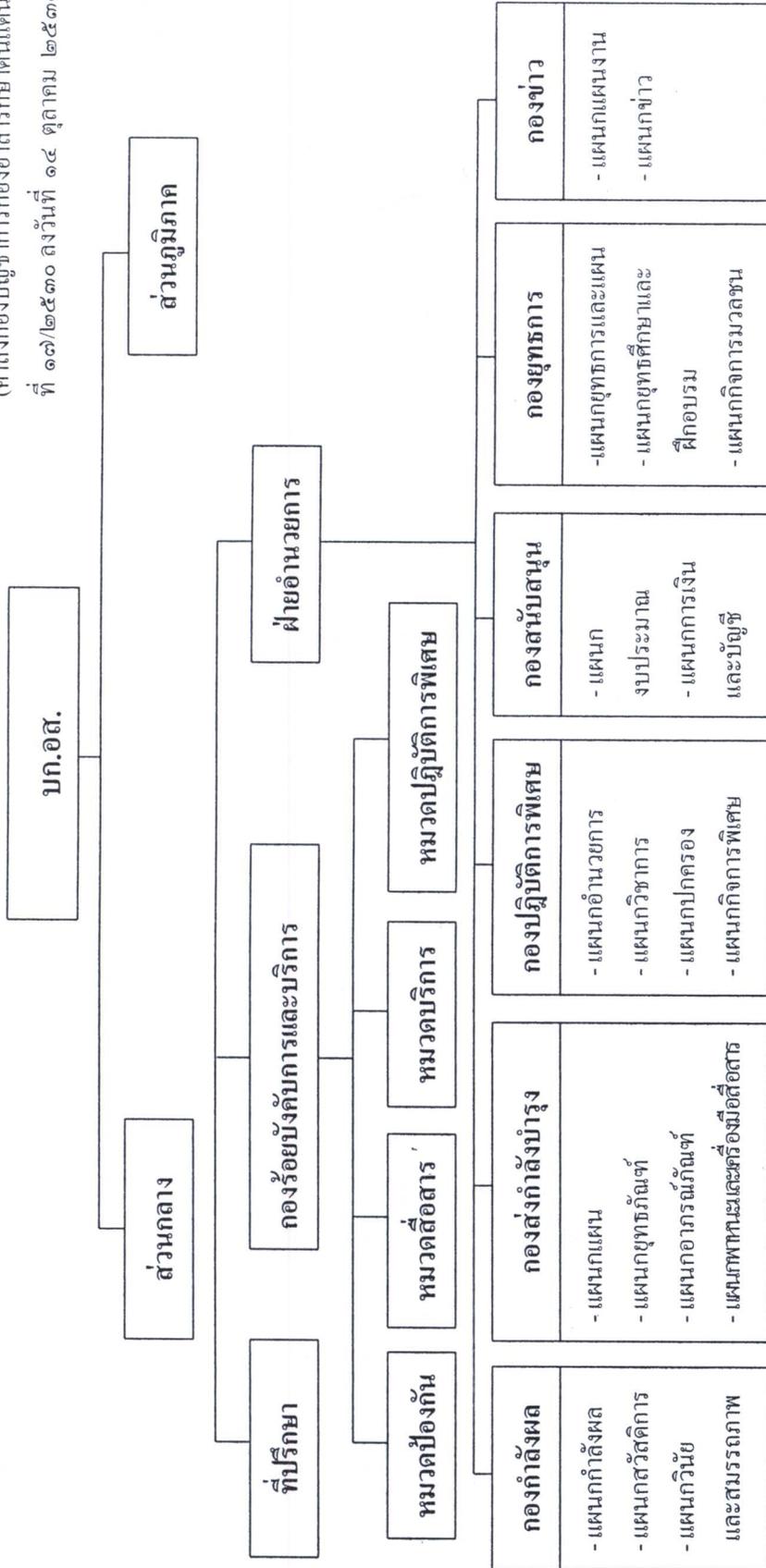
2.3.1 กองร้อยบังคับการและบริการ

2.3.2 กองร้อยบังคับการและบริการส่วนหน้าจังหวัดชายแดนภาคใต้

(กรมการปกครอง, 2552, หน้า 375-378)

ผังการจัดกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน

(คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน
ที่ ๑๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๐)

ภาพ 6 ผังการจัดกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน

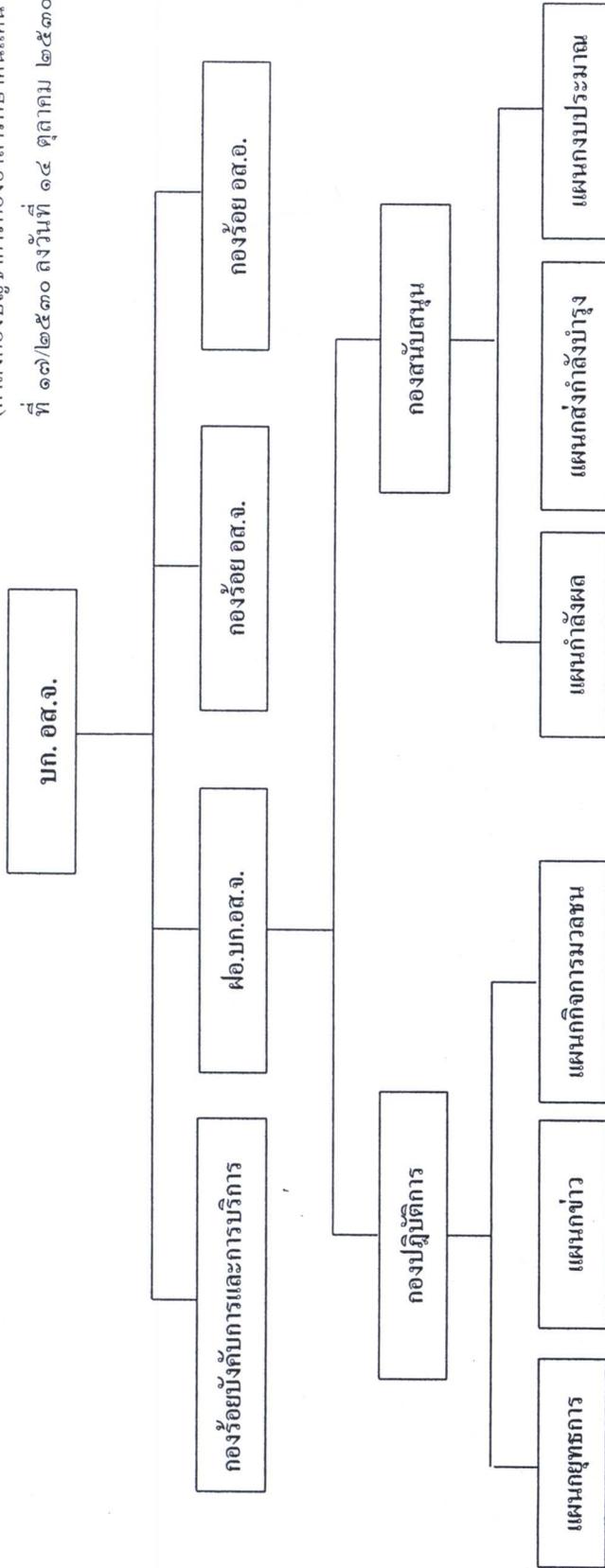
ที่มา. จาก กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการ กองอาสารักษาดินแดน (หน้า 279), โดย กรมการปกครอง, 2552,

กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ส่วนภูมิภาค (แผนภูมิที่ 2)

ผังการจัดกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด

(คำสั่งกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน
ที่ ๑๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๐)

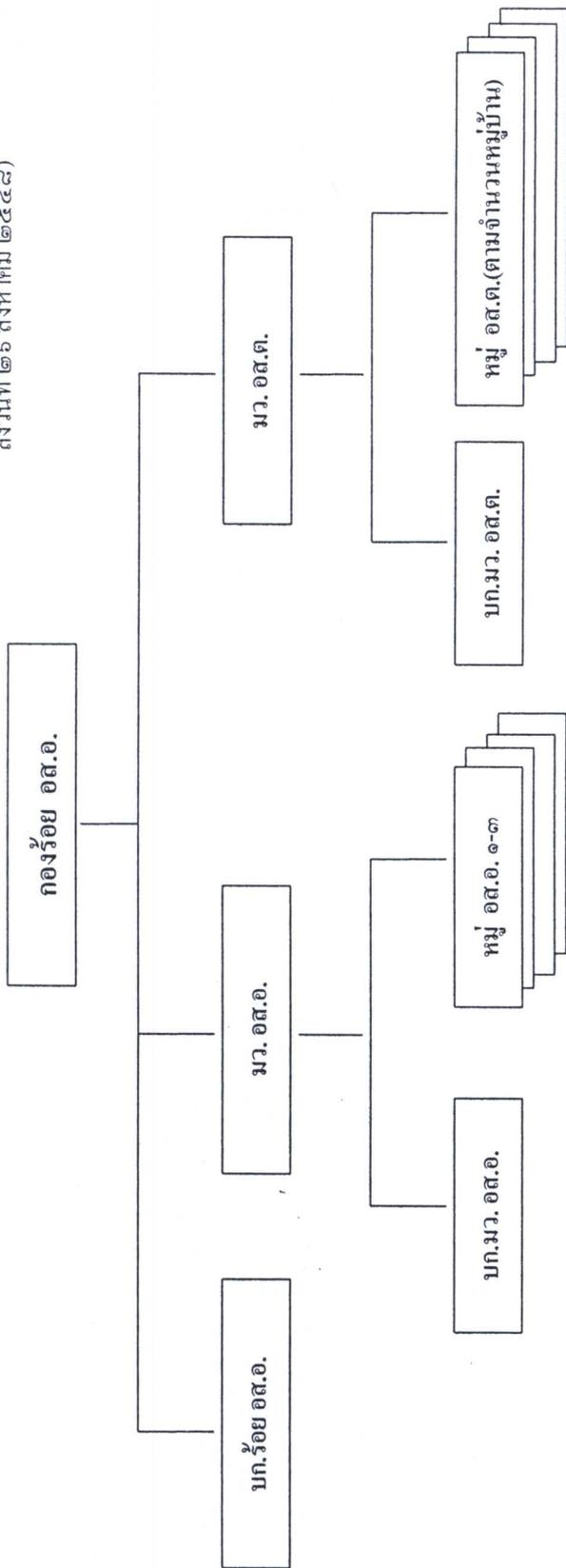

ภาพ 7 ผังการจัดกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด

ที่มา. จาก กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการ กองอาสารักษาดินแดน (หน้า 288), โดย กรมการปกครอง, 2552, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ผังการจัดโครงสร้างกองร้อยอาสาสมัครกษัตริย์อินแดนอำเภอ

(ประกอบคำสั่ง บก.อส. ที่ 35/๒๕๕๘
ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘)

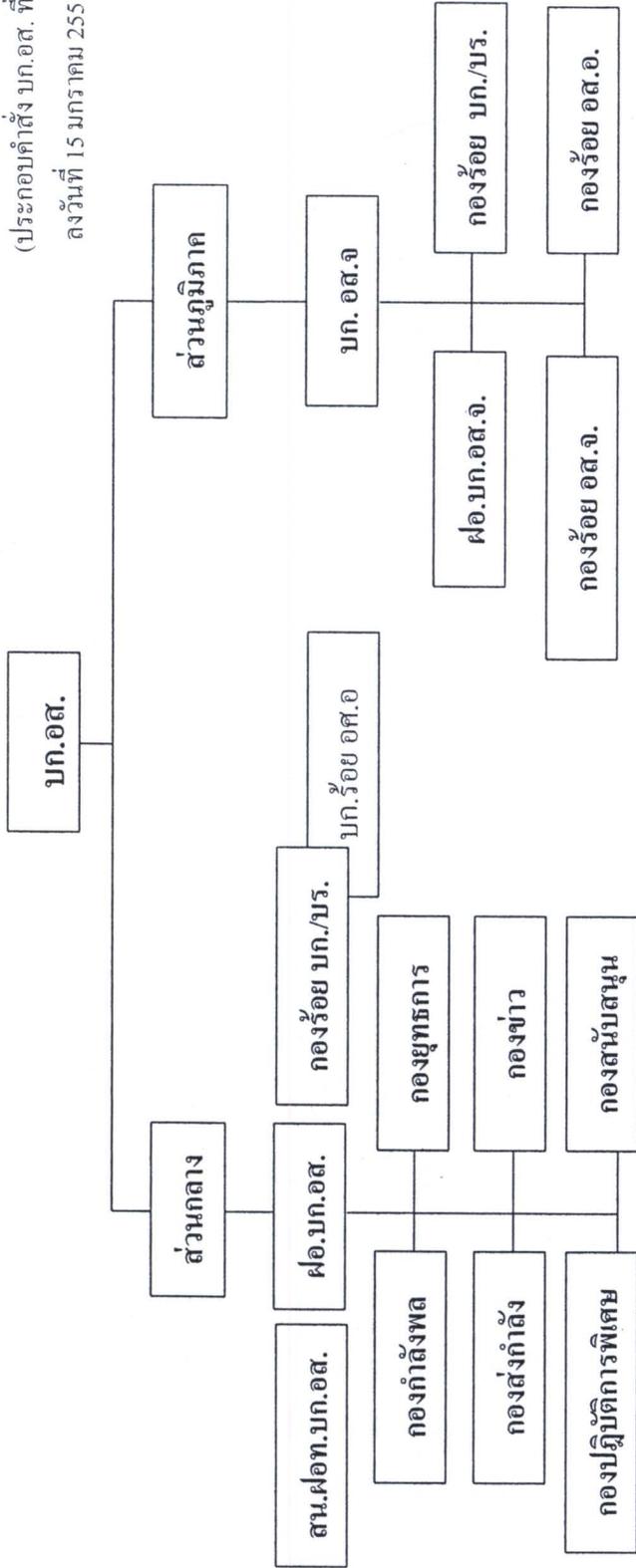

ภาพ 8 ผังการจัดโครงสร้างกองร้อยอาสาสมัครกษัตริย์อินแดนอำเภอ

ที่มา. จาก กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการ กองอาสาสมัครกษัตริย์อินแดน (หน้า 367), โดย กรมการปกครอง, 2552, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ผังโครงสร้างการจัดการกองร้อยบังคับการและการบริการกองร้อยอาสารักษาดินแดน

(ประกอบคำสั่ง บก.อส. ที่ 10/2551
ลงวันที่ 15 มกราคม 2551)

หมายเหตุ (กองร้อยบังคับการและการบริการจัดตั้งขึ้นตามคำสั่ง บก.อส. ที่ ๕๒/๒๕๓๒ ลว. ๒๕ กันยายน ๒๕๓๒ เดิมเป็นหมู่สื่อสารตามคำสั่ง บก.อส. ที่ ๑๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๐)

ภาพ 9 ผังโครงสร้างการจัดการกองร้อยบังคับการและการบริการกองร้อยอาสารักษาดินแดน
ที่มา. จาก กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการ กองบัญชาการ กองอาสารักษาดินแดน (หน้า 378), โดย กรมการปกครอง, 2552,
กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัชรี อยู่ประเสริฐ (2542) ศึกษาเรื่อง *การพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีกรมโรงงานอุตสาหกรรม* มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาสาเหตุและผลกระทบของการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการที่ได้ดำเนินการไปแล้วในกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าปัญหาสำคัญของกรมโรงงานอุตสาหกรรมคือ ปริมาณงานและความยุ่งยากซับซ้อนของงานที่เพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป กรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการ โดยการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดทิศทางการทำงานใหม่ ปรับปรุงโครงสร้างองค์การใหม่ การลดขั้นตอนในการทำงาน การแก้ไขกฎระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติงาน การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล ระบบการวางแผน และระบบการประเมินผลงานและการติดตามผล ส่วนผลดีที่เกิดจากการพัฒนาสมรรถนะระบบราชการมีหลายประการ เช่น มีการจัดกลุ่มงานชัดเจน มีการลดสายการบังคับบัญชาให้สั้นลง มีการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ส่วนการปรับปรุงในด้านอื่น ๆ เช่น ระบบงบประมาณ การเงินการคลังและการพัสดุยังไม่มีผลในการปฏิบัติ

วันทนา ถิ่นกาญจน์ (2538) ศึกษาเรื่อง *สมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์* การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดประเด็นในการสร้างแบบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางการพยาบาลของประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางการพยาบาลและผู้เชี่ยวชาญทางการปฏิบัติการพยาบาล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 8 สมรรถนะ คือ บุคลิกภาพ ความรู้และสติปัญญา สมรรถนะเชิงวิชาชีพ สมรรถนะเชิงบริหาร สมรรถนะเชิงจริยธรรม สมรรถนะเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สมรรถนะเชิงธุรกิจและการตลาด และสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีและ

ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ ทั้ง 8 สมรรถนะ ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 95 รายการเป็นสมรรถนะภาวะผู้นำที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด 50 รายการและเป็นสมรรถนะภาวะผู้นำที่มีความจำเป็นในระดับมาก 45 รายการ

วิเชียร ควรประกอบ (2536) ศึกษาเรื่อง *สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด* โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา 3 ด้าน คือ ทักษะด้านเทคนิควิธีการ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน ตามแนวคิดของแคทซ์ จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยส่วนรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม 3 ด้าน ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าทักษะด้านเทคนิควิธี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงด้านเดียว ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวม 3 ด้าน แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทักษะด้านเทคนิควิธีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงด้านเดียว ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแต่ละด้าน โดยรวม 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ฉวยิน วงศ์หงษ์ (2550) ศึกษาเรื่อง *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการกลุ่มงานปกครองของนักปกครองระดับสูง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย* การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการกลุ่มงานปกครองของนักปกครองระดับสูงสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย โดยการวิเคราะห์แนวทาง รูปแบบ และกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานสรุปได้ว่าสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการกลุ่มงานปกครอง

ระดับสูงสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยสมรรถนะ 8 ประการ คือ (1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) การบริการที่ดี (3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (4) จริยธรรม (5) ความร่วมแรงร่วมใจ (6) การคิดวิเคราะห์ (7) ความเข้าใจองค์กร/ระบบราชการ และ (8) สภาวะผู้นำ และพบว่านักปกครองระดับสูง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย มีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงสุดในทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กำหนดเกณฑ์ในการเลือกบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

ระบุกลุ่มเป้าหมาย

เก็บข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล

กำหนดต้นแบบสมรรถนะ

เดลฟายเทคนิค (delphi technique)

การพัฒนาสมรรถนะหลัก